

DZIENNIK USTAW POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 26 października 1961 r.

Nr 47

TRESC:
Poz.:

UMOWA MIĘDZYNARODOWA

- 253 — Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych, podpisana w Moskwie dnia 15 lutego 1961 r. 573
- 254 — Oświadczenie rządowe z dnia 23 września 1961 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych, podpisanej w Moskwie dnia 15 lutego 1961 r. 603

253

UMOWA MIĘDZY RZĄDEM POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ A RZĄDEM ZWIĄZKU SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH O STOSUNKACH PRAWNYCH NA POLSKO-RADZIECKIEJ GRANICY PAŃSTWOWEJ ORAZ WSPÓLPRACY I WZAJEMNEJ POMOCY W SPRAWACH GRANICZNYCH.

podpisana w Moskwie dnia 15 lutego 1961 r.

W Imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

RADA PAŃSTWA
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 15 lutego 1961 roku podpisana została w Moskwie Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych o następującym brzmieniu dosłownym:

UMOWA MIĘDZY RZĄDEM POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ A RZĄDEM ZWIĄZKU SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH O STOSUNKACH PRAWNYCH NA POLSKO-RADZIECKIEJ GRANICY PAŃSTWOWEJ ORAZ WSPÓLPRACY I WZAJEMNEJ POMOCY W SPRAWACH GRANICZNYCH

Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, pragnąc określić środki sprzyjające podtrzymaniu należytej formy stosunków prawnych na granicy państwowej między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich oraz uregulowaniu spraw granicznych w duchu współpracy i wzajemnej pomocy, postanowiły zawrzeć niniejszą Umowę i mianowały w tym celu swoich pełnomocników:

Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
Bolesława JASZCZUKA, Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w ZSRR,

Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich
N. P. FIRIUBINA, Zastępcę Ministra Spraw Zagranicznych ZSRR,

którzy po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za dobre i sporządzone w należytej formie, zgodzili się na następujące postanowienia:

ДОГОВОР МЕЖДУ ПРАВИТЕЛЬСТВОМ ПОЛЬСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ И ПРАВИТЕЛЬСТВОМ СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК О РЕЖИМЕ ПОЛЬСКО-СОВЕТСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАНИЦЫ, СОТРУДНИЧЕСТВЕ И ВЗАИМНОЙ ПОМОЩИ ПО ПОГРАНИЧНЫМ ВОПРОСАМ

Правительство Польской Народной Республики и Правительство Союза Советских Социалистических Республик, желая определить меры, способствующие поддержанию в должном порядке режима государственной границы между Польской Народной Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик и урегулированию пограничных вопросов в духе сотрудничества и взаимной помощи, решили заключить с этой целью настоящий Договор и назначили для этого своими Уполномоченными:

Правительство Польской Народной Республики — Болеслава ЯЩУКА, Чрезвычайного и Полномочного Посла Польской Народной Республики в СССР,

Правительство Союза Советских Социалистических Республик — Н. П. ФИРЮБИНА, Заместителя Министра Иностранных Дел СССР,

которые после обмена своими полномочиями, найденными в должной форме и полном порядке, согласились о нижеследующем:

ROZDZIAŁ I.

Przebieg linii granicy, znaki graniczne, oznaczenie i utrzymanie granicy.

Artykuł 1.

1. Linia granicy państwowej między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich, ustalona w Umowie między Rzeczpospolitą Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o polsko-radzieckiej granicy państwowej, podpisanej dnia 16 sierpnia 1945 roku, Umowie między Rzeczpospolitą Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o zamianie odcinków terytoriów państwowych wraz z załącznikami podpisanej dnia 15 lutego 1951 roku, Umowie między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o wytyczeniu istniejącej polsko-radzieckiej granicy państwowej w części przylegającej do Morza Bałtyckiego podpisanej dnia 5 marca 1957 roku oraz w Protokole między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o rozgraniczeniu polskich i radzieckich wód terytorialnych w Zatoce Gdańskiej Morza Bałtyckiego podpisanym dnia 18 marca 1958 roku, przebiega w terenie w taki sposób, jak była wyznaczona:

a) w dokumentach dla znaku granicznego „Krzemieniec”, ustawionego na styku granic Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej, będącego punktem początkowym polsko-radzieckiej granicy państwowej, podpisanych przez przedstawicieli Polski, ZSRR i Czechosłowacji w Użhorodzie 18 kwietnia 1946 roku;

b) w dokumentach wytyczenia polsko-radzieckiej granicy państwowej w latach 1946—1947 dla odcinków od znaku granicznego „Krzemieniec” do znaku granicznego Nr 350, od znaku granicznego Nr 472 do znaku granicznego Nr 700 i od znaku granicznego Nr 860 do znaku granicznego Nr 1987 ustawionego na styku granic Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej (obwód Kaliningradzki) i Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, podpisanych w Warszawie 30 kwietnia 1947 roku;

c) w dokumentach wytyczenia polsko-radzieckiej granicy państwowej dla odcinków od znaku granicznego Nr 350 do znaku granicznego Nr 472 i od znaku granicznego Nr 700 do znaku granicznego Nr 860, między którymi przy wytyczeniu nowej linii granicy między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich w 1951 roku podczas wymiany odcinków terytoriów państwowych zostały ustawione odpowiednio znaki graniczne od Nr 351-A do Nr 432-A i od Nr 701-B do Nr 859-B, podpisanych w Warszawie 23 października 1951 roku;

d) w dokumentach wytyczenia polsko-radzieckiej granicy państwowej dla odcinka od znaku granicznego Nr 1987 do znaku granicznego Nr 2439 (monolit) i w dokumentach wytyczenia wyznaczających linię rozgraniczenia wód terytorialnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w Zatoce Gdańskiej. Powyższe dokumenty wytyczenia granicy zostały podpisane w Warszawie dnia 10 września 1958 roku;

РАЗДЕЛ I

Прохождение линии границы, пограничные знаки, обозначение и содержание границы

Статья 1

1. Линия государственной границы между Польской Народной Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик, установленная Договором между Польской Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик о польско-советской государственной границе, подписанным 16 августа 1945 года, Договором между Польской Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик об обмене участками государственных территорий вместе с приложениями, подписанным 15 февраля 1951 года, Договором между Польской Народной Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик о демаркации существующей польско-советской государственной границы на участке, прилегающем к Балтийскому морю, подписанным 5 марта 1957 года, и Протоколом между Правительством Польской Народной Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о разграничении польских и советских территориальных вод в Гданьском заливе Балтийского моря, подписанным 18 марта 1958 года, проходит на местности так, как она определена:

a) в документах на пограничный знак «Кременец», установленный на стыке границ Польской Народной Республики, Союза Советских Социалистических Республик и Чехословацкой Социалистической Республики и являющийся начальным пунктом польско-советской государственной границы, подписанных представителями Польши, Союза ССР и Чехословакии в Ужгороде 18 апреля 1946 года;

b) в документах демаркации польско-советской государственной границы 1946—1947 гг. на участки от пограничного знака «Кременец» до пограничного знака № 350, от пограничного знака № 472 до пограничного знака № 700 и от пограничного знака № 860 до пограничного знака № 1987, установленного на стыке границ Польской Народной Республики, Российской Советской Федеративной Социалистической Республики (Калининградская область) и Литовской Советской Социалистической Республики, подписанных в Варшаве 30 апреля 1947 года;

c) в документах демаркации польско-советской государственной границы на участки от пограничного знака № 350 до пограничного знака № 472 и от пограничного знака № 700 до пограничного знака № 860, между которыми при демаркации в 1951 году новой линии границы между Польской Народной Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик на участках обмененных государственных территорий установлены пограничные знаки с № 351-A по № 432-A и с № 701-B по № 859-B соответственно, подписанных в Варшаве 23 октября 1951 года;

d) в документах демаркации польско-советской государственной границы на участок от пограничного знака № 1987 до пограничного знака № 2439 (монolit) и документах демаркации, устанавливающих линию разграничения территориальных вод Польской Народной Республики и Союза Советских Социалистических Республик в Гданьском заливе. Указанные документы демаркации подписаны в Варшаве 10 сентября 1958 года;

e) w załącznikach i uzupełnieniach do dokumentów wytyczenia polsko-radzieckiej granicy państwowej, które mogą być zawarte w czasie obowiązywania niniejszej Umowy.

Wymieniona linia określona jest w niniejszej Umowie słowami „granica” lub „linia granicy”.

2. Dokumentami wytyczenia granicy są:

a) opisy protokolarne przebiegu linii granicy państwowej między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich dla odpowiednich odcinków granicy;

b) mapy granicy państwowej między Polską Rzeczpospolitą Ludową i Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich;

c) protokoły znaków granicznych ze szkicami — croquis na odwrocie oraz inne dokumenty delimitacyjne wymienione w opisach protokolarnych.

Artykuł 2

Linia granicy, określona w dokumentach wymienionych w artykule 1, rozgranicza w kierunku pionowym przestrzeń powietrzną i wnętrze ziemi.

Artykuł 3.

1. Na odcinkach lądowych oraz w tych miejscach, gdzie granica przecina wody stojące lub wody bieżące, granica biegnie nieruchomo linią prostą od jednego znaku granicznego do drugiego.

2. Na odcinkach wód granicznych bieżących linia granicy jest ruchoma, przebiegając po linii prostej, łamanej lub krzywej również od jednego znaku granicznego do drugiego, przy czym na rzekach żeglownych — środkiem głównego nurtu (talwegu), na rzekach nieżeglownych, strumieniach i kanałach — ich środkiem lub środkiem głównej odnogi.

3. Na Zalewie Wiślanym (Kaliningradzkiej Zaliw) granica biegnie nieruchomo po linii prostej oznaczonej pławami; w Zatoce Gdańskiej — po linii nabieżnika, ustawionego na Mierzei Wiślanej (Baltijskaja Kosa).

4. Wyspy na rzekach granicznych należą do terytorium jednej lub drugiej Strony, w zależności od ich położenia w stosunku do linii granicy i są oznaczone w dokumentach wytyczenia granicy numerami kolejnymi dla każdej rzeki oddzielnie.

Artykuł 4.

1. Na rzekach żeglownych przebieg linii granicy zmienia się odpowiednio do naturalnego przesunięcia środka głównego nurtu (talwegu).

2. Na rzekach nieżeglownych i strumieniach przebieg linii granicy zmienia się odpowiednio do przesunięcia ich środka, spowodowanego naturalnymi zmianami konfiguracji brzegów tych rzek i strumieni.

3. Przy określeniu w terenie linii granicy przebiegającej środkiem rzeki, strumienia lub kanału znajdujące się na nich zatoki nie będą brane pod uwagę; za środek tych rzek, strumieni i kanałów uważa się w takich przypadkach linię wyrównaną, jednakowo oddaloną od odpowiednio wyrównanych linii obu brzegów. W miejscach, gdzie nie można dokładnie oznaczyć tej linii brzegów, za środek wspomnianych wód

e) в приложениях и дополнениях к документам демаркации польско-советской государственной границы, которые могут быть заключены в течение срока действия настоящего Договора.

Эта линия в настоящем Договоре называется словами «граница» или «линия границы».

2. Документами демаркации являются:

a) Протоколы-описания прохождения линии государственной границы между Польской Народной Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик на соответствующие участки границы;

b) Карты государственной границы между Польской Народной Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик;

c) Протоколы пограничных знаков со схемами-кроки на обороте.

а также другие документы демаркации, упомянутые в Протоколах-описаниях.

Статья 2

Линия границы, определенная в документах, упомянутых в статье 1, разграничивает по вертикальным направлениям также воздушное пространство и недра земли.

Статья 3

1. По сухопутным участкам, а также по пересекаемым линией границы стоячим и проточным водам, граница проходит неподвижно по прямой линии от одного пограничного знака к другому.

2. По участкам пограничных проточных вод граница проходит подвижно по прямой, ломаной или кривой линии также от одного пограничного знака к другому, причем на судоходных реках — по середине их главного фарватера (по тальвегу), на несудоходных реках, ручьях и каналах — по их середине или по середине главного рукава.

3. На Висляном заливе (Калининградский залив) граница проходит неподвижно по прямой линии, обозначенной буями. На Гданьском заливе — по линии створа, установленного на Межее Висляной (Балтийская коса).

4. Острова на пограничных реках территориально отнесены к той или другой Стороне в зависимости от их положения относительно линии границы и занумерованы в документах демаркации в порядковой нумерации по каждой реке отдельно.

Статья 4

1. На судоходных реках прохождение линии границы изменяется соответственно с естественным перемещением середины их главного фарватера (тальвега).

2. На несудоходных реках и ручьях прохождение линии границы изменяется соответственно с перемещением их середины, вызываемым естественными изменениями конфигурации берегов этих рек и ручьев.

3. При определении на местности линии границы, проходящей по середине реки, ручья или канала, имеющиеся на них заливы во внимание не принимаются; серединой этих рек, ручьев и каналов в таких случаях считается выравненная линия, которая одинаково отдалена от соответственно выравненных линий обоих берегов. Там, где нельзя точно определить

granicznych uważa się środek wodnej powierzchni przy średnim poziomie wody.

4. Zmiany wskazane w punktach 1 i 2 niniejszego artykułu są wspólnie w miarę potrzeby stwierdzane przez odpowiednie władze obu Stron.

Dokumenty, stwierdzające zmianę położenia środka granicznych rzek, strumieni i kanałów, nie są załączane do zasadniczych dokumentów wytyczenia granicy, a są przechowywane przez odpowiednie władze Umawiających się Stron, obsługujące dany odcinek granicy.

5. Zmiany koryta rzeki granicznej lub strumienia, wynikiem na skutek zjawisk naturalnych lub żywiołowych, powodujące fizyczne odcięcie od terytorium jednej z Umawiających się Stron użytków rolnych, osiedli, wartościowych urządzeń, budowli itp. nie powodują zmiany przebiegu linii granicy, chyba że Umawiające się Strony zgodzą się na inne rozwiązanie podczas przeprowadzania wspólnej kontroli przebiegu linii granicy na odcinkach wód granicznych, przewidzianej w artykule 5 niniejszej Umowy.

6. Zmiany w przebiegu linii granicy, wymienione w punktach 1 i 2 niniejszego artykułu, nie zmieniają na rzekach granicznych przynależności państwowej wysp, które przy wytyczeniu granicy zostały przyznane jednej lub drugiej Umawiającej się Stronie, chyba że Umawiające się Strony zgodzą się na inne rozwiązanie podczas przeprowadzania wspólnej kontroli przebiegu linii granicy na odcinkach wód granicznych, przewidzianej w artykule 5 niniejszej Umowy.

7. W przypadku zmian, wymienionych w punkcie 5 niniejszego artykułu, i niemożności zastosowania środków wskazanych w punkcie 5 artykułu 16 niniejszej Umowy, linia granicy, o ile nie biegnie w dalszym ciągu po rzece lub strumieniu, powinna być określona podczas wspólnej kontroli przebiegu linii granicy na odcinkach wód granicznych, przewidzianej w artykule 5 niniejszej Umowy.

Przy wykonaniu tych prac linia granicy, która poprzednio biegła po rzece lub strumieniu linią łamaną lub krzywą, może być wyprostowana.

Artykuł 5.

1. Odpowiednie władze obu Umawiających się Stron przeprowadzą wspólnie w 1961 roku kontrolę przebiegu linii granicy na rzekach, strumieniach i kanałach w drodze pomiarów i innych prac w terenie. W przyszłości takie wspólne kontrole będą przeprowadzane w okresie obowiązywania niniejszej Umowy co dziesięć lat, jeżeli jedna z Umawiających się Stron nie zażąda tego wcześniej.

2. Wspólne kontrole przebiegu linii granicy na odcinkach wód granicznych dokonuje się w okresie letnim. Termin rozpoczęcia wspólnych kontroli przebiegu linii granicy odpowiednie władze Umawiających się Stron uzgadniają wcześniej, tak by każda ze Stron mogła przeprowadzić wszystkie niezbędne prace przygotowawcze.

3. W przypadku stwierdzenia zmian w przebiegu linii granicy na poszczególnych odcinkach rzek, strumieni i kanałów w porównaniu z dokumentami wytyczenia granicy w latach 1946—1947, 1951 i 1958, odpowiednie władze obu Uma-

etu linię берегов, серединой упомянутых пограничных вод считается середина водной поверхности при среднем уровне воды.

4. Изменения, указанные в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, по мере надобности, совместно констатируются надлежащими властями обеих Сторон.

Документы, констатирующие изменения положения середины пограничных рек, ручьев и каналов, к основным документам демаркации не прилагаются, а хранятся надлежащими властями Договаривающихся Сторон, обслуживающими данный участок границы.

5. Изменения русла пограничной реки или ручья вследствие природных явлений, влекущие за собой физические изменения территориальной принадлежности земельных угодий, населенных пунктов, имеющих ценность сооружений, построек и т. п., прохождения линии границы не изменяют, если Договаривающиеся Стороны не согласятся о другом во время работ по проведению совместных проверок прохождения линии границы на пограничных водных участках, предусмотренных статьей 5 настоящего Договора.

6. Изменения в прохождении линии границы, упомянутые в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, территориальной принадлежности островов на пограничных реках, отнесенных при демаркации границы к той или другой Стороне, не изменяют, если Договаривающиеся Стороны не согласятся о другом во время работ по проведению совместных проверок прохождения линии границы на пограничных водных участках, предусмотренных статьей 5 настоящего Договора.

7. В случае изменений, указанных в пункте 5 настоящей статьи, и невозможности принятия мер, указанных в пункте 5 статьи 16 настоящего Договора, линия границы, если бы она оказалась непроходящей более по реке или ручью, подлежит определению во время работ по проведению совместных проверок прохождения линии границы на пограничных водных участках, предусмотренных статьей 5 настоящего Договора.

При проведении этих работ линия границы, шедшая ранее по реке или ручью ломаной или кривой линией, может спрямляться.

Статья 5

1. Надлежащие власти обеих Договаривающихся Сторон в 1961 году проведут совместную проверку прохождения линии границы на реках, ручьях и каналах путем измерений и других работ на местности. В дальнейшем такие совместные проверки будут проводиться через каждые десять лет в течение действия настоящего Договора, если ни одна из Договаривающихся Сторон не потребует этого раньше.

2. Совместные проверки прохождения линии границы на пограничных водных участках производятся в летнее время года. О начале совместных проверок прохождения линии границы надлежащие власти Договаривающихся Сторон улаиваются заранее с таким расчетом, чтобы каждая Сторона могла провести все необходимые для этого подготовительные работы.

3. В случае констатации изменений в прохождении линии границы на отдельных участках рек, ручьев и каналов с документами демаркации 1946—1947 гг., 1951 г. и 1958 г., надлежащие власти обеих Догова-

wiających się Stron ustanawiają nowy przebieg linii granicy i określają przynależność wysp na tych odcinkach granicy.

Wyspy na rzekach granicznych terytorialnie będą należały do jednej lub drugiej Strony w zależności od ich położenia w stosunku do linii granicy i będą oznaczone w nowych dokumentach wytyczenia numerami porządkowymi.

4. Dla odcinków rzek, strumieni i kanałów, gdzie nastąpiły zmiany w przebiegu linii granicy, odpowiednie władze obu Umawiających się Stron sporządzają w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i rosyjskim, nowe dokumenty wytyczenia granicy zgodnie z dokumentami wytyczenia, wspomnianymi w artykule 1 niniejszej Umowy.

5. W celu przeprowadzenia wspomnianych prac odpowiednie władze Umawiających się Stron powołują na zasadach paritetu ekspertów, specjalistów i inne osoby niezbędne dla każdej ze Stron do tych prac.

Wydatki związane z tymi pracami rozdzielane są porównawczo między obie Umawiające się Strony.

6. Nowe dokumenty wytyczenia wodnych odcinków granicy, sporządzone przez odpowiednie władze obu Umawiających się Stron, podlegają zatwierdzeniu przez Rządy obu Umawiających się Stron i nabierają mocy w dniu wymiany not. o ich zatwierdzeniu.

7. Nowe dokumenty dla poszczególnych odcinków rzek, strumieni i kanałów, wspomniane w punkcie 6 niniejszego artykułu, zastępują dokumenty wytyczenia z lat 1946—1947, 1951 r. i 1958 r. w odniesieniu do tych odcinków.

Artykuł 6.

1. Granica oznaczona jest w terenie następującymi znakami granicznymi:

a) na lądowych odcinkach granicy — dwoma drewnianymi lub żelbetonowymi słupami granicznymi, ustawionymi z reguły w odległości 2,5 m od linii granicy po obu jej stronach i ustawionym między nimi na samej granicy okrągłym drewnianym słupkiem lub czterościennym kamiennym względnie żelbetonowym słupkiem;

b) w punktach zasadniczych załamania linii granicy i w poszczególnych charakterystycznych jej miejscach — dwoma drewnianymi lub betonowymi granicznymi słupami i betonowym monolitem, ustawionym między słupami na samej linii granicy;

c) w miejscach przejścia linii granicy z odcinka lądowego na odcinek wodny i z wodnego na lądowy — trzema drewnianymi lub żelbetonowymi słupami granicznymi i drewnianym słupkiem lub betonowym monolitem, przy czym dwa słupy i słupek lub monolit między nimi zostają ustawione na jednym brzegu rzeki lub jeziora, a trzeci słup — kierunkowy — na przeciwległym brzegu na przedłużeniu linii granicy;

Na brzegach Zalewu Wiślanego (Kaliningradzkiej Zaliw) i Zatoki Gdańskiej w miejscu wyjścia linii granicy na zalew i zatokę — żelbetonowymi monolitami, ustawionymi na samej linii granicy;

d) na wodnych odcinkach granicy — dwoma drewnianymi lub żelbetonowymi słupami, ustawionymi na obu brzegach rzeki, strumienia, kanału lub jeziora względnie na jednym z brzegów i wyspie;

e) na Zalewie Wiślanym (Kaliningradzkiej Zaliw) w okresie nawigacji — morskimi pławami, a w pozostałym okresie

riwiających się Stron ustanawiają nowe przejście linii granicy i określają przynależność островов на этих участках границы.

Острова на пограничных реках территориально относятся к той или другой Стране в зависимости от их положения относительно линии границы и нумеруются в новых документах демаркации порядковыми номерами.

4. На участки рек, ручьев и каналов, где произошли изменения в прохождении линии границы, надлежащие власти обеих Договаривающихся Сторон составляют в двух экземплярах, каждый на польском и русском языках, новые демаркационные документы в соответствии с документами демаркации, упомянутыми в статье 1 настоящего Договора.

5. Для производства указанных работ надлежащие власти Договаривающихся Сторон привлекают на паритетных началах экспертов, специалистов и других необходимых для этих работ лиц каждой из Сторон.

Расходы, связанные с этими работами, распределяются поровну между обеими Договаривающимися Сторонами.

6. Новые демаркационные документы участков пограничных вод, составленные надлежащими властями обеих Договаривающихся Сторон, подлежат утверждению Правительствами обеих Договаривающихся Сторон и вступают в силу со дня обмена нотами об их утверждении.

7. Новые документы на отдельные участки рек, ручьев и каналов, указанные в пункте 6 настоящей статьи, заменяют собой документы демаркации 1946—1947 гг., 1951 г. и 1958 г. на эти участки.

Статья 6

1. Граница на местности обозначена следующими пограничными знаками:

a) на сухопутных участках границы — двумя деревянными или железобетонными пограничными столбами, установленными, как правило, на расстоянии 2,5 м каждый от линии границы, и круглым деревянным столбиком или четырехгранным каменным или железобетонным столбиком, установленным между ними на самой линии границы;

b) в основных пунктах поворота границы и в отдельных характерных ее местах — двумя деревянными или бетонными пограничными столбами и бетонным монолитом, установленным между столбами на самой линии границы;

c) в местах перехода линии границы с сухопутного участка на водный и с водного на сухопутный — тремя деревянными или железобетонными пограничными столбами и деревянным столбиком или бетонным монолитом, причем два столба и столбик или монолит между ними установлены на одном берегу реки или озера, третий же столб — створный — на противоположном берегу, на продолжении линии границы.

На берегах Висляного залива (Калининградский залив) и Гданьского залива в местах выхода границы к заливам — железобетонными монолитами, установленными на самой линии границы.

d) на водных участках границы — двумя деревянными или железобетонными столбами, установленными по обоим берегам реки, ручья, канала или озера, или на одном из берегов и на острове.

e) на Висляном заливе (Калининградский залив) в период навигации — морскими буйами, и в осталь-

roku — wiechami, ustawionymi na samej linii granicy, oraz nabieżnikami ustawionymi na wybrzeżu;

f) w Zatoce Gdańskiej linia rozgraniczenia wód terytorialnych PRL i ZSRR — przez nabieżnik ustawiony na Mierzei Wiślanej (Baltijskaja Kosa).

Stawy nabieżnikowe są wyposażone w urządzenia świetlne.

2. Charakterystykę każdego znaku granicznego i jego położenie w stosunku do linii granicy określają odpowiednie dokumenty wytyczenia granicy.

3. Oznaczenie linii granicy innym systemem, który nie był przyjęty przy wytyczeniu granicy, lub zamiana istniejących znaków granicznych znakami innego typu może mieć miejsce tylko w przypadku specjalnego porozumienia między Umawiającymi się Stronami.

Artykuł 7.

Umawiające się Strony zobowiązują się utrzymywać znaki graniczne, ustawione w celu oznaczenia linii granicy, w takim stanie, by ich położenie, wygląd, forma, wymiary i kolory odpowiadały wszystkim wymaganiom wynikającym z dokumentów wytyczenia granicy.

Artykuł 8.

1. Pieczę nad znakami granicznymi Umawiające się Strony sprawują w następujący sposób:

a) pieczę nad słupami granicznymi znajdującymi się na terytorium PRL sprawuje Strona polska;

b) pieczę nad słupami granicznymi znajdującymi się na terytorium ZSRR sprawuje Strona radziecka;

c) pieczę nad słupkami i monolitami, ustawionymi na samej linii granicy państwowej, sprawują:
dla znaków z numeracją nieparzystą — Strona polska;
dla znaków z numeracją parzystą — Strona radziecka.

2. Pieczę nad pławami i wiechami, ustawionymi na Zalewie Wiślanym (Kaliningradzkiej Zaliw), sprawuje Strona polska, pieczę nad stawami nabieżnikowymi — Strona radziecka.

Artykuł 9.

1. Umawiające się Strony zobowiązują się utrzymywać granicę na całej jej długości w stanie widoczności. W tym celu przesieka graniczna o szerokości 10 m (po 5 m w każdą stronę od linii granicy, licząc w koronie drzew) powinna być utrzymywana w całkowitym porządku i w miarę potrzeby oczyszczana z krzaków i innych zarośli zasłaniających widoczność. Uprawa ziemi i wznoszenie jakichkolwiek urządzeń na przesiece są niedozwolone, chyba że odpowiednie władze obu Stron postanowią inaczej. Zakaz wznoszenia urządzeń nie dotyczy urządzeń przeznaczonych dla ochrony granicy.

2. Każda Strona przeprowadza oczyszczenie przesieki granicznej na swoim terytorium. Odpowiednie władze obu Umawiających się Stron zawiadamiają się wzajemnie o ma-

noe время года — вежами, устанавливаемыми на самой линии границы, и створными знаками, установленными на побережье.

f) на Гданском заливе линия, разграничивающая территориальные воды ПНР и СССР, — створом, установленным на Межее Висляной (Балтийская коса).

Створные знаки оборудованы маячной осветительной аппаратурой.

2. Характеристика каждого пограничного знака и его положение по отношению к линии границы определяется соответствующими демаркационными документами.

3. Обозначение линии границы по другой системе, которая не была принята при демаркации, или замена существующих пограничных знаков пограничными знаками другого типа может иметь место лишь по специальному соглашению обеих Договаривающихся Сторон.

Статья 7

Договаривающиеся Стороны обязуются содержать пограничные знаки, установленные для обозначения линии границы, в таком порядке, чтобы местоположение, вид, форма, размеры и окраска пограничных знаков соответствовали бы всем требованиям, вытекающим из документов демаркации границы.

Статья 8

1. Уход за пограничными знаками распределяется между Договаривающимися Сторонами следующим образом:

a) за пограничными столбами, которые находятся на территории ПНР, уход обеспечивает Польшая Страна;

b) за пограничными столбами, которые находятся на территории СССР, уход обеспечивает Советская Страна;

c) за столбиками и монолитами, установленными на самой линии государственной границы, уход берут на себя:

знаков с нечетной нумерацией — Польшая Страна;

знаков с четной нумерацией — Советская Страна.

2. За буями и вежами, установленными на Висляном заливе (Калининградский залив), уход обеспечивает Польшая Страна; за створными знаками уход обеспечивает Советская Страна.

Статья 9

1. Договаривающиеся Стороны обязуются сохранять в состоянии видимости границу на всей ее длине. Для этого пограничная просека шириной 10 м (по 5 м в обе стороны от линии границы, считая до ветвей деревьев) должна содержаться в полном порядке и, по мере надобности, очищаться от кустарников и прочих мешающих видимости зарослей. Заплатка земли и возведение каких-либо сооружений на просеке не допускается, если надлежащие власти обеих Сторон не договорятся о другом. Запрет возведения сооружений не относится к сооружениям, предназначенным для охраны границы.

2. Каждая Страна производит очистку пограничной просеки на своей территории. Надлежащие власти обеих Договаривающихся Сторон сообщают друг

jącym nastąpić rozpoczęciu prac przy oczyszczaniu przesieki granicznej, nie później niż na 10 dni przed ich rozpoczęciem. Przedstawiciele odpowiednich władz Umawiających się Stron mają prawo być obecni przy tych pracach.

3. Umawiające się Strony będą troszczyć się o to, żeby urządzenia i budowle, zarówno istniejące, jak i nowo wznieszone w bezpośredniej bliskości granicy odpowiadały wymogom przepisów przeciwpożarowych. Odpowiednie władze Umawiających się Stron wymieniają wzajemnie te przepisy.

Artykuł 10.

1. Odpowiednie władze każdej Umawiającej się Strony dokonują przeglądu stanu i rozmieszczenia znaków granicznych i stanu przesiek granicznych zgodnie z artykułami 7, 8 i 9 niniejszej Umowy według własnego uznania.

2. Oprócz przeglądów jednostronnych, powinny być przeprowadzane raz na dwa lata wspólne przeglądy kontrolne znaków granicznych przez przedstawicieli odpowiednich władz Umawiających się Stron. Wspólne przeglądy kontrolne znaków granicznych przeprowadza się w okresie letnim. Termin rozpoczęcia wspólnego przeglądu kontrolnego znaków granicznych każdorazowo uzgadniają odpowiednie władze Umawiających się Stron.

3. W przypadku konieczności dokonania dodatkowego wspólnego przeglądu znaków granicznych, odpowiednie władze jednej z Umawiających się Stron uprzedzają o tym pisemnie odpowiednie władze drugiej Umawiającej się Strony. Dodatkowy wspólny przegląd znaków granicznych przeprowadza się nie później, niż 10 dni od daty zawiadomienia odpowiednich władz jednej z Umawiających się Stron.

4. Jeżeli przy przeglądzie zostanie stwierdzone, że dane pomiarowe wykazane w dokumentach wytyczenia granicy nie są zgodne z wynikami wspólnie wykonywanych pomiarów w terenie, należy jako decydujące przyjąć dane z pomiarów terenowych, o ile zostanie stwierdzone, że od czasu wytyczenia granicy położenie znaków granicznych nie uległo zmianom.

5. Poprawki i uzupełnienia dokumentów wytyczenia granicy dokonuje się na podstawie porozumienia między Umawiającymi się Stronami i załącza się do tych dokumentów.

6. O wyniku przeglądu kontrolnego, przeprowadzonego przez przedstawicieli odpowiednich władz Umawiających się Stron, sporządzają oni protokół w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i rosyjskim.

Artykuł 11.

1. W przypadku zaginięcia, zniszczenia lub uszkodzenia znaku granicznego odtworzenie jego lub naprawę wykonują niezwłocznie odpowiednie władze tej Strony, na terytorium której słup graniczny tego znaku się znajduje lub która sprawuje pieczęć nad słupkiem lub monolitem. O rozpoczęciu prac przy odtworzeniu lub naprawie znaków granicznych odpowiednie władze jednej z Umawiających się Stron obowiązane są zawiadomić pisemnie odpowiednie władze drugiej Umawiającej się Strony, nie później niż na 10 dni przed rozpoczęciem prac.

другу о предстоящем начале работ по очистке пограничной просеки не позднее, чем за 10 дней до их начала. Представители надлежащих властей Договаривающихся Сторон имеют право присутствовать при этих работах.

3. Договаривающиеся Стороны будут заботиться о том, чтобы сооружения и постройки, как имеющиеся, так и вновь возводимые в непосредственной близости от границы, отвечали требованиям противопожарных правил. Этими правилами надлежащие власти Договаривающихся Сторон взаимно обмениваются.

Статья 10

1. Осмотр состояния и местоположения пограничных знаков и состояния пограничных просек надлежащие власти каждой Договаривающейся Стороны производят согласно статьям 7, 8 и 9 настоящего Договора по своему усмотрению.

2. Кроме односторонних осмотров, должны производиться один раз в два года совместные контрольные осмотры пограничных знаков представителями надлежащих властей обеих Договаривающихся Сторон.

Совместные контрольные осмотры пограничных знаков производятся в летнее время. О начале совместного контрольного осмотра пограничных знаков каждый раз уславливаются надлежащие власти Договаривающихся Сторон.

3. В случае необходимости дополнительного совместного осмотра пограничных знаков надлежащие власти одной Договаривающейся Стороны письменно предупреждают об этом надлежащие власти другой Договаривающейся Стороны. Дополнительный совместный осмотр пограничных знаков производится не позднее, чем через десять дней с момента извещения надлежащих властей одной из Договаривающихся Сторон.

4. Если при осмотре будет установлено, что данные измерений, помещенные в документах демаркации, не будут совпадать с данными, полученными путем совместных измерений на местности, и если будет установлено, что положение пограничных знаков с момента демаркации не изменилось, решающими считаются данные измерений на местности.

5. Исправления и дополнения документов демаркации производятся по соглашению между Договаривающимися Сторонами и прилагаются к этим документам.

6. О результатах контрольного осмотра представителями надлежащих властей обеих Договаривающихся Сторон составляется протокол в двух экземплярах, каждый на польском и на русском языках.

Статья 11

1. В случае утраты, разрушения или порчи пограничного знака восстановление или исправление его производится немедленно надлежащими властями той Стороны, на территории которой пограничный столб этого знака находится или за которой столб или монолит закреплен. О начале работ по восстановлению или исправлению пограничных знаков надлежащие власти одной Договаривающейся Стороны обязаны письменно извещать надлежащие власти другой Договаривающейся Стороны не позднее, чем за 10 дней до начала работ.

2. Odtworzenie zaginionych, zniszczonych lub uszkodzonych znaków granicznych przeprowadzają odpowiednie władze jednej Strony w obecności przedstawicieli odpowiednich władz drugiej Strony.

3. Przy odtworzeniu znaku lub słupa granicznego należy zwracać uwagę, aby miejsce jego ustawienia nie zmieniło się. W tym celu należy kierować się dokumentami wytyczenia granicy, a zawarte w nich dane powinny być sprawdzone w terenie przez pomiar kontrolny.

4. Na wodnych odcinkach granicy przy odtwarzaniu lub ponownym ustawieniu znaków granicznych uszkodzonych albo zniszczonych przez powódź lub pochód lodów zezwala się na zmianę miejsc ich poprzedniego ustawienia nie zmieniając przy tym przebiegu linii granicy oraz na ponowne ustawienie w miejscach, w których nie groziłoby im zniszczenie. Zmianę miejsca ustawienia znaków granicznych na wodnym odcinku granicy przeprowadza się po wyrażeniu zgody obu Umawiających się Stron.

5. Przenoszenie słupów granicznych na nowe miejsca zgodnie z punktem 4 niniejszego artykułu jest dopuszczalne również w koniecznych przypadkach na odcinkach granicy przebiegającej przez wąwozy.

6. O przeprowadzonych pracach w celu odtworzenia, naprawy lub ponownego ustawienia znaku granicznego w nowym miejscu odpowiednie władze Umawiających się Stron sporządzają protokół w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i rosyjskim. Ponadto dla każdego ustawionego w nowym miejscu znaku granicznego sporządza się w terminie jednego miesiąca protokół znaku granicznego i szkic — croquis (szkic topograficzny), które powinny w zupełności odpowiadać pozostałym dokumentom wytyczenia granicy i być do nich załączone.

7. W przypadkach konieczności odpowiednie władze Umawiających się Stron mogą po wzajemnym porozumieniu ustawiać dodatkowe znaki graniczne na linii granicy, nie zmieniając przy tym samego przebiegu linii granicy.

Dodatkowo ustawione na granicy znaki graniczne powinny odpowiadać wzorom ustalonym w dokumentach wytyczenia granicy, przy czym powinny być sporządzone dokumenty, wymienione w punkcie 6 niniejszego artykułu.

8. Prace związane z naprawą znaków granicznych, powierzonych pieczy jednej ze Stron zgodnie z artykułem 8 niniejszej Umowy, wykonuje każda z Umawiających się Stron samodzielnie.

9. Umawiające się Strony stosują odpowiednie środki dla należytej ochrony znaków granicznych.

W przypadkach uszkodzenia lub zniszczenia znaków granicznych przez osoby zamieszkałe na terytorium drugiej Strony, będą one odtworzone na koszt tej Strony.

10. Przedstawiciele odpowiednich władz jednej ze Stron, jeśli zauważą zniszczony lub uszkodzony słup graniczny na terytorium drugiej Strony, zawiadomią o tym odpowiednie władze tej Strony, w celu odtworzenia lub naprawy znaku granicznego.

Przedstawiciele odpowiednich władz tej Strony, na terytorium której zauważone zostało zaginięcie, zniszczenie lub uszkodzenie słupa granicznego, zobowiązane są bezzwłocznie odtworzyć go lub naprawić.

2. Восстановление утраченных, разрушенных или испорченных пограничных знаков производится надлежащими властями одной Стороны в присутствии представителей надлежащих властей другой Стороны.

3. При восстановлении пограничного знака или пограничного столба следует обращать внимание, чтобы местоположение его не изменялось. Для этого надлежит руководствоваться документами демаркации; содержащиеся в них данные должны проверяться на месте контрольными измерениями.

4. На водных участках границы при восстановлении или возведении пограничных знаков, поврежденных или уничтоженных половодьем или ледоходом, прежнее местоположение их разрешается изменять, не изменяя при этом самого прохождения линии границы, и вновь устанавливать в местах, гарантирующих сохранность пограничных столбов. Изменения местоположения пограничных столбов на водном участке границы производятся с согласия обеих Договаривающихся Сторон.

5. Перенесение пограничных столбов на новые места допускается также в случае необходимости и на овражных участках границы, в соответствии с пунктом 4 настоящей статьи.

6. О произведенных работах по восстановлению, исправлению или возведению пограничного знака на новом месте надлежащие власти Договаривающихся Сторон составляют акт в двух экземплярах, каждый на польском и русском языках.

На каждый возведенный на новом месте пограничный знак, кроме того, составляются в месячный срок протокол пограничного знака и схема-кроки, которые должны находиться в полном соответствии с остальными документами демаркации и прилагаться к ним.

7. В случае необходимости надлежащие власти обеих Договаривающихся Сторон могут по взаимному о том соглашению устанавливать дополнительные пограничные знаки на линии границы, не изменяя при этом самого прохождения линии границы.

Дополнительно установленные на границе пограничные знаки должны соответствовать образцам, установленным документами демаркации, и оформляться документами, указанными в п. 6 настоящей статьи.

8. Работы по ремонту пограничных знаков, закрепленных за той или иной Стороной согласно статье 8 настоящего Договора, производятся каждой из Договаривающихся Сторон самостоятельно.

9. Договаривающиеся Стороны примут меры к надлежащей охране пограничных знаков.

В случае повреждения или уничтожения пограничных знаков жителями другой Стороны указанные знаки будут восстанавливаться за счет этой Стороны.

10. Представители надлежащих властей одной Стороны, если они заметили разрушенный или поврежденный столб на территории другой Стороны, сообщают об этом надлежащим властям этой Стороны с целью восстановления или исправления пограничного знака.

Представители надлежащих властей той Стороны, на территории которой обнаружена утрата, разрушение или порча пограничного столба, обязаны восстановить или исправить его безотлагательно.

ROZDZIAŁ II.

Sposób użytkowania wód granicznych oraz dróg kolejowych, szos i innych dróg przeciętych linią granicy.

Artykuł 12.

1. Rzeki, strumienie i kanały na tych odcinkach, przez które przebiega linia granicy, jak również Zalew Wiślany (Kaliningradskij Zaliw) oraz jeziora i sławy, przecięte tą linią, uważa się za wody graniczne.

2. Umawiające się Strony zastosują odpowiednie środki w tym celu, ażeby przy użytkowaniu wód granicznych były uwzględniane odpowiednie prawa i interesy Umawiających się Stron.

Artykuł 13.

1. Na rzekach granicznych, gdzie linia granicy przebiega środkiem głównego nurtu, obiekty pływające (statki, łódki) Umawiających się Stron mają prawo pływania bez przeszkód na całej szerokości głównego nurtu niezależnie od przechodzącej po nim linii granicy.

2. Na granicznych niezeglownych rzekach, strumieniach, kanałach i jeziorach obiekty pływające Umawiających się Stron mogą pływać tylko do linii granicy.

3. W celu ochrony granicy na Zalewie Wiślanym (Kaliningradskij Zaliw) oraz zabezpieczenia znaków granicznych (pław), uwzględniając odchylenie pław od linii granicy ze względu na ich cyrkulację, nie zezwala się obiektom pływającym na pływanie w pobliżu granicy. Postanowienie niniejszego punktu nie dotyczy statków ochraniających i obsługujących granicę oraz statków handlowych, przepływających przez granicę po określonej trasie, zgodnie z artykułem 14 niniejszej Umowy.

4. Obiekty pływające obu Stron będą mogły przekraczać granicę w przypadkach nie przewidzianych w niniejszej Umowie, o ile zostanie zawarte w tej sprawie specjalne porozumienie między Umawiającymi się Stronami.

5. Obiekty pływające Umawiających się Stron mogą przybijać na granicznej rzece, jeziorze oraz zalewie do brzegu drugiej Strony tylko w tym przypadku, jeżeli znajdują się w stanie wyższej konieczności (sztorm, awaria itp.). W takim przypadku władze graniczne powinny okazać im niezbędną pomoc.

Artykuł 14.

Polskie statki handlowe przepływają przez radziecką część Zalewu Wiślanego (Kaliningradskij Zaliw) i Cieśninę Piławską (Baltijskij Kanał) w obydwu kierunkach — zgodnie z wcześniej zawartymi porozumieniami.

Artykuł 15.

1. Obiektom obu Umawiających się Stron, pływającym z napędem własnym oraz bez napędu własnego, lecz holowanym, zezwala się na pływanie po wodach granicznych przez całą dobę.

Obiektom pływającym bez napędu własnego i nie holowanymi oraz mniejszymi obiektami (łódkami) pływającym za-

РАЗДЕЛ II

Порядок пользования пограничными водами и пересекающими линию границы железными, шоссейными и другими дорогами

Статья 12

1. Реки, ручья и каналы на тех участках, по которым проходит линия границы, а также Висляны залив (Калининградский залив), озера и пруды, пересекаемые этой линией, считаются пограничными водами.

2. Договаривающиеся Стороны примут надлежащие меры к тому, чтобы при пользовании пограничными водами уважались соответствующие права и интересы Договаривающихся Сторон.

Статья 13

1. На пограничных реках, где линия границы проходит по середине главного фарватера, плавучим средствам (судам, лодкам) Договаривающихся Сторон предоставляется право беспрепятственного плавания по всей ширине фарватера, независимо от прохождения по нему линии границы.

2. На пограничных несудоходных реках, ручьях, каналах и озерах плавучим средствам Договаривающихся Сторон предоставляется право плавания только до линии границы.

3. На Вислянском заливе (Калининградский залив), в целях охраны границы и обеспечения сохранности пограничных знаков (буйев), учитывая отклонение буйев от линии границы в силу их циркуляции, плавучим средствам плавание вблизи линии границы не разрешается. Постановления настоящего пункта не относятся к судам, охраняющим и обслуживающим границу, а также к торговым судам, проходящим через границу по определенному маршруту в соответствии со статьей 14 настоящего Договора.

4. Плавучие средства обеих Сторон могут пересекать линию границы в непредвиденных настоящим Договором случаях только при наличии специального соглашения между Договаривающимися Сторонами.

5. Плавучие средства Договаривающихся Сторон могут приставать к принадлежащему другой Стороне берегу пограничной реки, озера или залива только в случае, если они находятся в бедственном положении (шторм, авария и т. п.). В этом случае пограничные власти должны оказывать им необходимую помощь.

Статья 14

Польские торговые суда проходят через советскую часть Висляны залива (Калининградский залив), а также Пилавский пролив (Балтийский канал) в двустороннем направлении в соответствии с ранее достигнутыми договоренностями.

Статья 15

1. Плавучим средствам обеих Договаривающихся Сторон, как самоходным, так и несамоходным, идущим на буксире, разрешается плавание в пограничных водах круглосуточно.

Несамоходным плавучим средствам, не идущим на буксире, а также мелким плавучим средствам (лод-

równy z napędem własnym, jak bez napędu własnego zabrania się pływać po wodach granicznych w porze nocnej, zaczynającej się pół godziny przed zachodem słońca, a kończącej się pół godziny po jego wschodzie. Na jeziorach Gołdap (Krasnoje) i Gaładuś zabrania się pływać w porze nocnej tylko w pobliżu linii granicy.

2. Wszystkie obiekty pływające po wodach granicznych powinny być zaopatrzone: statki o napędzie własnym i barki bez napędu własnego — w odpowiednie flagi swoich państw i właściwe nazwy lub numery; łódki — w pasy w kolorach flagi państwowej na dziobie i rufie lub flagi i właściwe numery.

3. Obiektom pływającym po wodach granicznych nie zezwala się na zakotwiczanie na linii granicy z wyjątkiem sytuacji przymusowej.

4. Obiekty pływające jednej z Umawiających się Stron płynące po wodach granicznych z zachowaniem przepisów punktów 1—3 niniejszego artykułu nie mogą być zatrzymane przez władze drugiej Umawiającej się Strony lub zmuszone do zarzucenia kotwicy, cumowania oraz nie podlegają rewizji lub sprawdzaniu dokumentów.

Artykuł 16.

1. Umawiające się Strony dołożą starań, aby wody graniczne były utrzymywane w należytym stanie, aby były uwzględnione prawa i interesy drugiej Strony na tych wodach oraz zastosują odpowiednie środki w celu zapobieżenia umyślnemu niszczeniu brzegów granicznych rzek, jezior i kanałów.

2. Jeśli z winy jednej z Umawiających się Stron druga Umawiająca się Strona poniesie materialne straty wskutek nie wykonania wymogów punktu 1 niniejszego artykułu, to Strona winna tych strat wynagrodzi je.

3. Położenie i kierunek bieżących wód granicznych powinny być zachowane w miarę możliwości w stanie niezmiennym. W tym celu odpowiednie władze Umawiających się Stron wspólnie stosują konieczne środki dla usunięcia tych przeszkód, które mogą spowodować zmianę położenia koryta rzek granicznych, strumieni lub kanałów, jak również utrudnić naturalny spływ wody oraz żeglugę i spław. W przypadku przeprowadzenia w związku z tym odpowiednich prac, sposób ich wykonania ustalają właściwe naczelne władze obu Stron. Wydatki związane z przeprowadzeniem robót pokrywane są w równych częściach przez obie Umawiające się Strony, chyba że postanowią one inaczej.

4. W celu zapobieżenia zmianie koryta rzek granicznych, strumieni lub kanałów, brzegi ich powinny być wzmocnione tam, gdzie odpowiednio władze Umawiających się Stron wspólnie uznają to za niezbędne. Prace te przeprowadza i odpowiednio koszty ponosi ta Strona, do której należy brzeg.

5. W przypadku zmiany położenia koryta rzek granicznych lub strumieni drogą naturalną lub na skutek zjawiska żywiołowego Umawiające się Strony obowiązane są wspólnie przeprowadzać naprawienie koryta, o ile będzie to uznane za konieczne przez odpowiednie władze obu Stron. Tryb przeprowadzenia tych prac, jak również sposób pokrycia wydatków ustalają wspólnie odpowiednie władze obu Uma-

kam), jak samodzielnym, tak i niesamodzielnym, zaprzecza się pływaniom w pogranicznych wodach w nocne wspanie sutok, zaczynające się za pół godziny do zachodu słońca i okanчивающиеся через pół godziny после его восхода.

На озерах Голдап (Красное) и Голодусь запрещается плавание в ночное время суток только вблизи линии границы.

2. Все плавучие средства, плавающие в пограничных водах, должны иметь: самоходные суда и несамоходные баржи — соответствующие флаги своих государств и присвоенные им названия или номера; лодки — на носу и корме полосы, окрашенные в цвет государственного флага, или флаги и присвоенные им номера.

3. Плавучим средствам, плавающим в пограничных водах, становиться на линии границы на якорь не разрешается, за исключением случаев вынужденной остановки.

4. Плавучие средства одной Договаривающейся Стороны, плавающие в пограничных водах с соблюдением правил, изложенных в пунктах 1—3 настоящей статьи, не могут быть задержаны властями другой Договаривающейся Стороны или принуждены становиться на якорь, к причалу, а также подвергаться досмотру или проверке документов.

Статья 16

1. Договаривающиеся Стороны будут заботиться о том, чтобы пограничные воды содержались в надлежащем порядке, учитывались права и интересы другой Стороны в этих водах, и принимать меры против умышленных разрушений берегов пограничных рек, озер и каналов.

2. Если по вине одной из Договаривающихся Сторон будет причинен материальный ущерб другой Договаривающейся Стороне в результате невыполнения требования пункта 1 настоящей статьи, то он будет возмещен Стороной, причинившей данный ущерб.

3. Положение и направление проточных пограничных вод должно по возможности сохраняться в неизменном состоянии. С этой целью надлежащие власти Договаривающихся Сторон примут совместно необходимые меры к тому, чтобы устранить такие препятствия, которые могут вызвать изменения положения русла пограничных рек, ручьев или каналов, а также затруднять естественный сток воды по ним, плавание и сплав. В случае производства необходимых для того совместных работ порядок таких работ устанавливается соответствующими властями обеих Сторон. Расходы, связанные с этими работами, распределяются между обеими Договаривающимися Сторонами поровну, если по этому вопросу не будет достигнуто особое соглашение.

4. В целях предупреждения изменения положения русла пограничных рек, ручьев или каналов берега их должны укрепляться там, где надлежащие власти Договаривающихся Сторон совместно признают это необходимым. Эти работы проводит и соответствующие расходы несет та Сторона, которой принадлежит берег.

5. В случае изменения положения русла пограничных рек или ручьев естественным путем или в результате стихийного явления Договаривающиеся Стороны обязаны совместно произвести исправление русла, если это будет признано необходимым их надлежащими властями. Порядок производства этих работ, а равно и покрытия расходов, устанавливается

wiających się Stron. Wydatki związane z wykonaniem tych prac rozdziela się w równej części między Umawiające się Strony.

Artykuł 17.

1. Naturalny spływ wody w bieżących wodach granicznych i w przylegających do nich miejscach, zalewanych w czasie powodzi, nie może być zmieniony lub utrudniony ze szkodą dla drugiej Strony przez wznoszenie lub przebudowę budowli i urządzeń zarówno na wodzie, jak i na brzegach lub w inny sposób.

2. Odpowiednie władze Umawiających się Stron będą porozumiewały się odnośnie trybu wpuszczania ścieków do wód granicznych i odprowadzenia z nich wody oraz we wszystkich innych sprawach dotyczących reżimu wodnego.

Artykuł 18.

1. •Graniczne wody bieżące będą oczyszczane na tych odcinkach, gdzie będzie to wspólnie uznane za konieczne przez odpowiednie władze Umawiających się Stron. W takich przypadkach koszty oczyszczania zostają pokryte przez obie Strony w równych częściach.

2. Oczyszczenie tych odcinków wód, które w całości znajdują się na terytorium jednej z Umawiających się Stron, a na innych odcinkach są wodami granicznymi, przeprowadzi ta Strona na swój koszt.

3. Przy oczyszczaniu bieżących wód granicznych wydobyta ziemia i kamienie powinny być odrzucone na taką odległość od brzegu i zrównane w taki sposób, ażeby nie powstało niebezpieczeństwo zawalenia się brzegu i zanieczyszczenie koryta oraz żeby spływ wody podczas powodzi nie był utrudniony.

4. W przypadku znalezienia na wodach granicznych lub na ich brzegach przez jedną z Umawiających się Stron jakichkolwiek nie zidentyfikowanych przedmiotów lub trupów zwierząt, odpowiednie władze tej Strony stosują środki w celu ustalenia ich przynależności.

Zidentyfikowanie znalezionych na wodach granicznych lub na ich brzegach zwłok ludzkich dokonują w przypadkach niezbędnych wspólnie przedstawiciele odpowiednich władz obu Stron.

Artykuł 19.

Odpowiednie władze Umawiających się Stron stosują właściwe środki dla utrzymania wód granicznych w należytej czystości, ażeby nie dopuścić do zatrucia lub zanieczyszczenia ich substancjami chemicznymi i odpadkami z zakładów przemysłowych, moczeniem łąk i konopi, jak również w inny sposób.

Artykuł 20.

1. Istniejące na bieżących wodach granicznych mosty, tamy, śluzy, groble i tym podobne urządzenia zostają zachowane i mogą być eksploatowane z wyjątkiem tych, których usunięcie będzie uznane za konieczne przez właściwe naczelne władze obu Umawiających się Stron.

совместно надлежащими властями обеих Договаривающихся Сторон. Расходы, связанные с производством этих работ, распределяются между Договаривающимися Сторонами поровну.

Статья 17

1. Естественный сток воды в проточных пограничных водах и в прилегающих к ним местах, затапливаемых при половодье, не может быть изменен или затруднен в ущерб другой Стороне возведением или перестройкой сооружений и построек как на воде, так и на берегах, или иным способом.

2. Надлежащие власти Договаривающихся Сторон будут улаживаться о порядке устройства стока в пограничные воды и отвода воды из них, а также о всех других вопросах, относящихся к водному режиму.

Статья 18

1. Проточные пограничные воды, подлежат прочистке на тех их участках, где это будет совместно признано необходимым надлежащими властями Договаривающихся Сторон. В таких случаях расходы по прочистке распределяются между обеими Договаривающимися Сторонами в равных долях.

2. Прочистку тех участков вод, которые полностью находятся на территории одной из Договаривающихся Сторон, а на других участках эти воды являются пограничными водами, эта Страна производит за свой счет.

3. При прочистке проточных пограничных вод извлеченные грунты и камни должны отбрасываться от берега на такое расстояние и разравниваться таким образом, чтобы не было опасности обвалов берега и засорения русла и чтобы сток воды при половодье не затруднялся.

4. В случае обнаружения в пограничных водах или на их берегах одной из Договаривающихся Сторон каких-либо неопознанных предметов или трупов животных, надлежащие власти этой Страны принимают меры к установлению их принадлежности.

Опознание обнаруженных в пограничных водах или на их берегах трупов людей производится, в случае необходимости, совместно представителями надлежащих властей обеих Сторон.

Статья 19

Надлежащие власти Договаривающихся Сторон примут меры к содержанию пограничных вод в должной чистоте с тем, чтобы не допускать отравления или загрязнения их химическими веществами и отбросами фабрично-заводских предприятий, замочки в них льна и конопли, а равно засорения их иными способами.

Статья 20

1. Существующие на проточных пограничных водах мосты, плотины, шлюзы, дамбы и тому подобные сооружения сохраняются и могут эксплуатироваться, за исключением тех, снос которых будет признан необходимым соответствующими властями обеих Договаривающихся Сторон.

2. W przypadku konieczności przebudowy lub usunięcia urządzeń wymienionych w punkcie 1 niniejszego artykułu, pociągających za sobą zmiany poziomu wody na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, do odpowiednich prac można przystąpić tylko po uzyskaniu na nie zgody tej Strony.

3. Wznoszenie na bieżących wodach granicznych nowych mostów, tam, śluz, grobli i innych urządzeń hydrotechnicznych oraz ich eksploatację przeprowadza się jedynie za zgodą obu Umawiających się Stron.

Artykuł 21.

Odpowiednie władze Umawiających się Stron będą się wzajemnie informowały o poziomie i ilości wody oraz o stanie lodów na wodach granicznych, o ile to będzie potrzebne dla zapobieżenia niebezpieczeństwu powstałemu na skutek wezbrania wód lub pochodzenia lodów. W razie konieczności władze te porozumieją się w sprawie regularnej sygnalizacji w czasie powodzi i pochodzenia lodów.

Zwłoka w przekazaniu takich wiadomości lub nieprzesłanie ich nie mogą być podstawą do wnoszenia żądań o wynagrodzenie strat, spowodowanych przez powódź lub pochod lodów.

Artykuł 22.

1. Spław materiałów drzewnych na całej długości granicznych wód bieżących, włączając i te odcinki, gdzie oba brzegi należą do jednej z Umawiających się Stron, może bez przeszkód być dokonywany przez obie Strony.

2. Terminy i kolejność spuszczenia na wodę materiałów drzewnych i ich spławu ustalają co rok odpowiednie władze obu Umawiających się Stron nie później, niż na 2 miesiące przed rozpoczęciem nawigacji na granicznych wodach bieżących. O dniu rozpoczęcia spławu odpowiednie władze jednej z Umawiających się Stron powiadomią odpowiednie władze drugiej Strony nie później niż na 5 dni przed terminem spławu.

Artykuł 23.

1. Dla zapewnienia normalnego spławu materiałów drzewnych, odpowiednie władze Umawiających się Stron po wzajemnym porozumieniu zezwolą zgodnie z artykułem 2 Protokołu załączonego do niniejszej Umowy na wyjście na swój brzeg i poruszanie się po nim pracownikom drugiej Strony, w celu wykonania urządzeń dla spławu i oczyszczenia danego brzegu ze spławianego drzewa.

2. O miejscu i czasie przekroczenia granicy oraz ilości pracowników, dla których niezbędne jest wyjście na brzeg drugiej Strony, dla wykonania prac przewidzianych w punkcie 1 niniejszego artykułu, odpowiednie władze Umawiających się Stron porozumieją się we właściwym czasie, nie później niż na 5 dni przed rozpoczęciem prac.

3. Materiały drzewne obu Umawiających się Stron spławiane po granicznych wodach bieżących nie będą obciążane celnymi ani innymi opłatami.

Artykuł 24.

1. Wszystkie spławiane materiały drzewne powinny być stemplowane. W tym celu właściwe naczelne władze każdej

2. В случае необходимости переоборудования или сноса сооружений, указанных в пункте 1 настоящей статьи, влекущих за собой изменения уровня воды на территории другой Договаривающейся Стороны, к соответствующим работам может быть приступлено лишь по получении на то согласия этой Стороны.

3. Возведение на проточных пограничных водах новых мостов, плотин, шлюзов, дамб и других гидротехнических сооружений, а также их эксплуатация производятся только по соглашению между Договаривающимися Сторонами.

Статья 21

Надлежащие власти Договаривающихся Сторон будут взаимно обмениваться сведениями об уровне и количестве воды и состоянии льдов на пограничных водах, если такие сведения могут служить для предотвращения опасностей, создаваемых наводнением или ледоходом. В случае необходимости эти власти также условятся о регулярной сигнализации во время половодья и ледохода.

Задержка в сообщении таких сведений или неприсылка их не могут являться основанием для предъявления требований о возмещении убытков, причиненных наводнением или ледоходом.

Статья 22

1. Сплав лесных материалов на всем протяжении пограничных проточных вод, включая и те места, где оба берега принадлежат одной из Договаривающихся Сторон, может производиться беспрепятственно обеими Сторонами.

2. Сроки и очередность спуска на воду лесных материалов и сплава их устанавливаются ежегодно надлежащими властями обеих Договаривающихся Сторон не позднее, чем за два месяца до начала навигации на проточных пограничных водах. О дне начала сплавных работ надлежащие власти одной из Договаривающихся Сторон оповещают надлежащие власти другой Стороны не позднее, чем за 5 суток.

Статья 23

1. Для обеспечения нормального сплава лесных материалов надлежащие власти Договаривающихся Сторон по взаимному согласию, в соответствии со статьей 2 Протокола к настоящему Договору, допускают выход на сопредельный берег и передвижение по нему рабочих для создания временных сплавных сооружений на предмет пропуска леса и зачистки данного берега от сплавляемой древесины.

2. О месте, времени перехода границы и количестве рабочих, которым необходим выход на сопредельный берег для выполнения работ, предусмотренных в пункте 1 настоящей статьи, надлежащие власти Договаривающихся Сторон условливаются заблаговременно и не позднее, чем за 5 суток до начала работ.

3. Сплавляемые по пограничным проточным водам лесоматериалы обеих Договаривающихся Сторон не должны облагаться никакими таможенными пошлинами, и другими сборами.

Статья 24

1. Все сплавляемые лесные материалы должны быть маркированы, для чего соответствующие власти

ze Stron ustalą zawczasu wzory stempli i wymienia je między sobą.

2. W przypadku jeżeli splawiane drzewo będzie oczyszczane z kory, to zdejmowana kora nie powinna dostawać się do bieżących wód granicznych.

Artykuł 25.

W sprawach dotyczących sposobu wykorzystania wód granicznych, ich utrzymania, splawu materiałów drzewnych po bieżących wodach granicznych oraz współpracy w sprawach hydrologiczno-meteorologicznych mogą być zawarte dodatkowe porozumienia specjalne.

Artykuł 26.

1. Komunikację na drogach kolejowych, wodnych, szosach i innych drogach przeciętnych linią granicy oraz przejściami granicznymi na tych drogach ustalają specjalne porozumienia między Umawiającymi się Stronami.

2. W miejscach przecięcia linii granicy przez drogi kolejowe, wodne, szosy i inne drogi każda z Umawiających się Stron ustawia na swoim terytorium i utrzymuje w należyłym stanie odpowiednio szlabany i specjalne znaki.

3. Umawiające się Strony będą stosowały odpowiednie środki w tym celu, ażeby otwarte dla ruchu odcinki dróg kolejowych, wodnych, szos i innych dróg w miejscach ich przecięcia linią granicy były utrzymywane w stanie sprawności. Naprawy tych dróg dokonuje każda z Umawiających się Stron do linii granicy na swój koszt.

Wyjątki od tej zasady mogą być przewidziane w porozumieniach między właściwymi naczelnymi władzami obu Umawiających się Stron.

Artykuł 27.

1. W niniejszej Umowie obie Umawiające się Strony uzgodniły, że mosty, tamy i śluzy rozdziela się linią granicy w ich środku, niezależnie od przebiegu linii granicy na wodzie.

2. Mosty przecięte granicą utrzymuje w należyłym stanie i dokonuje napraw każda Umawiająca się Strona na własny koszt do linii granicy, oznaczonej na moście, o ile odrębne porozumienie nie reguluje tej sprawy inaczej. O sposobie, terminach i charakterze remontu odpowiednie władze Umawiających się Stron porozumieją się zawczasu.

3. Każda z Umawiających się Stron może, w miarę potrzeby, przeprowadzić przegląd techniczny tych części granicznych mostów, tam i śluz, które znajdują się na terytorium drugiej Strony. Odpowiednie władze tej Strony powinny być zawiadomione o zamiarze dokonania przeglądu nie później niż na 48 godzin przed jego rozpoczęciem z podaniem terminu jego rozpoczęcia, a po zakończeniu przeglądu — o jego wynikach. Przegląd przeprowadza się w obecności odpowiednich władz tej Strony.

4. Zasady ruchu na mostach granicznych i innych przejściach granicznych ustalają odpowiednie władze Umawiających się Stron.

5. Budowę nowych mostów, kładek lub promów przecinających linią granicy, konieczność budowy których określają odpowiednie władze obu Umawiających się Stron, wyko-

Stron zaobowiązująco ustanawiają obrazy markierki i wymieniają je między sobą.

2. В случае, если сплавляемый лес будет очищаться от коры, то снимаемая кора не должна попадать в проточные пограничные воды.

Статья 25

По вопросам, касающимся порядка пользования пограничными водами, их содержания, сплава лесных материалов по пограничным проточным водам, а также сотрудничества по гидрометеорологическим вопросам могут быть заключены дополнительные специальные соглашения.

Статья 26

1. Сообщения по железным, шоссейным и другим дорогам, а также водным путям, пересекающим границу, и пункты перехода границы на этих путях устанавливаются специальными соглашениями между Договаривающимися Сторонами.

2. У мест пересечения линии границы железными, шоссейными и другими дорогами, а также водными путями каждая из Договаривающихся Сторон устанавливает на своей территории и содержит в надлежащей исправности соответственно шлагбаумы и специальные знаки.

3. Договаривающиеся Стороны будут принимать соответствующие меры к тому, чтобы открытые для движения участки железных, шоссейных и других дорог, а также водных путей в местах пересечения ими границы содержались в исправном состоянии. Ремонт их производится каждой Договаривающейся Стороной за ее счет до линии границы.

Исключения из этого правила могут быть предусмотрены в соглашениях между соответствующими властями обеих Договаривающихся Сторон.

Статья 27

1. В настоящем Договоре обе Договаривающиеся Стороны условились о том, что мосты, плотины и шлюзы делятся линией границы по середине, независимо от прохождения линии границы по воде.

2. Мосты, пересекаемые границей, содержатся в порядке и ремонтируются каждой Договаривающейся Стороной за ее счет до линии границы, обозначенной на мосту, если по этому вопросу не будет другого соглашения. О порядке, сроках и характере ремонта надлежащие власти Договаривающихся Сторон соглашаются заблаговременно.

3. Каждая из Договаривающихся Сторон может по мере надобности производить технический осмотр частей пограничных мостов, плотин и шлюзов, расположенных на территории другой Стороны. Надлежащие власти этой Стороны должны быть уведомлены не позже, чем за 48 часов о предполагаемом осмотре, с указанием срока его начала, а по окончании осмотра — о его результатах. Осмотр производится в присутствии надлежащих властей этой Стороны.

4. Порядок движения по пограничным мостам и другим местам перехода границы устанавливается надлежащими властями Договаривающихся Сторон.

5. Постройка новых мостов, кладок или паромов, пересекающих линию границы, необходимость сооружения которых определяется надлежащими властями

nuje się zgodnie z porozumieniem tych władz. Przedstawiciele odpowiednich władz wstępnie porozumieją się odnośnie miejsca budowy, typu mostów, kładki lub promu oraz o sposobie rozdziału kosztów związanych z budową tych mostów, kładek i promów.

Protokoły z posiedzeń Pełnomocników Granicznych, zawierające takie porozumienie, zatwierdzają właściwe naczelne władze obu Stron.

6. Postanowienia niniejszego artykułu nie odnoszą się do mostów kolejowych.

Artykuł 28.

Jeśli przy wykonaniu wspólnych prac wymienionych w artykułach 16, 18 i 27 niniejszej Umowy, wyniknie konieczność dostawy materiałów z terytorium jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, to materiały te przy przewozie ich przez granicę zwalnia się od celných i innych opłat.

ROZDZIAŁ III.

Gospodarka leśna, rybołówstwo, myślistwo i górnictwo.

Artykuł 29.

1. Na terenach przylegających do linii granicy każda z Umawiających się Stron będzie prowadziła gospodarkę leśną w taki sposób, ażeby nie wyrządzać szkody gospodarce leśnej drugiej Strony.

2. Każda z Umawiających się Stron zastosuje wszelkie środki w celu niedopuszczenia do masowego wystąpienia szkodników leśnych mogących zagrażać gospodarce leśnej drugiej Strony, a w przypadku ich wykrycia zawiadomi drugą Stronę.

3. Umawiająca się Strona, na której terytorium powstał pożar lasu w pobliżu granicy, powinna zastosować możliwe wszelkie zależne od niej środki w celu umiejscowienia i ugaszenia pożaru oraz niedopuszczenia do jego przerzucenia się przez granicę.

4. W przypadku niebezpieczeństwa przerzucenia się pożaru lasu przez granicę, Umawiająca się Strona, na terytorium której niebezpieczeństwo to powstało, powinna natychmiast uprzedzić drugą Umawiającą się Stronę, aby mogła ona zastosować odpowiednie środki w celu umiejscowienia pożaru na granicy.

5. Jeśli wskutek zjawisk naturalnych lub przy wycięciu lasu drzewa upadną za linię granicy, odpowiednie władze Umawiających się Stron stosują środki w tym celu, żeby zainteresowane osoby drugiej Strony mogły przygotować te drzewa do wywozu i przewieźć je na swoje terytorium. Odpowiednie władze tej Strony, do której należą drzewa, powinny zawiadomić o takich przypadkach odpowiednie władze drugiej Strony.

W tych przypadkach transport drzew przez granicę jest wolny od cła i innych opłat.

6. Właściwe naczelne władze obu Umawiających się Stron mogą, w razie potrzeby, zawrzeć szczegółowe porozumienie w sprawach gospodarki leśnej na terenach granicznych.

обеих Договаривающихся Сторон, производится по согласованию между этими властями. Представители надлежащих властей предварительно договариваются о месте постройки, о типе моста, клады или парома и о порядке распределения расходов, связанных с постройкой этих мостов, кладок или паромов.

Протоколы заседаний Пограничных Уполномоченных, устанавливающие такие соглашения, утверждаются соответствующими властями обеих Сторон.

6. Постановления настоящей статьи не относятся к железнодорожным мостам.

Статья 28

Если при производстве совместных работ, указанных в статьях 16, 18 и 27 настоящего Договора, возникнет необходимость доставки материалов с территории одной Договаривающейся Стороны на территорию другой Договаривающейся Стороны, то в этом случае такие материалы при перевозке их через границу освобождаются от всяких сборов и таможенных пошлин.

РАЗДЕЛ III

Лесное хозяйство, рыболовство, охота и горное дело

Статья 29

1. На участках, прилегающих к линии границы, каждая из Договаривающихся Сторон будет вести лесное хозяйство таким образом, чтобы не наносить ущерба лесному хозяйству другой Стороны.

2. Каждая из Договаривающихся Сторон примет все меры к тому, чтобы не допускать массового появления вредителей леса, могущих угрожать лесному хозяйству другой Стороны, и в случае обнаружения их сообщит об этом другой Стороне.

3. При возникновении лесного пожара вблизи границы та из Договаривающихся Сторон, на территории которой возник пожар, должна принять по возможности все зависящие от нее меры по локализации и тушению пожара, а также недопущению распространения его через границу.

4. В случае угрозы распространения лесного пожара через границу та Договаривающаяся Сторона, с территории которой эта угроза возникла, немедленно предупреждает об этом другую Договаривающуюся Сторону для принятия соответствующих мер по локализации пожара на границе.

5. Если в силу природных явлений или при рубке леса деревья упадут за линию границы, то надлежащие власти Договаривающихся Сторон примут меры к тому, чтобы заинтересованные лица сопредельной Стороны могли разделить и увезти эти деревья на свою территорию. О таких случаях надлежащие власти той Стороны, которой принадлежат деревья, должны сообщать надлежащим властям другой Стороны.

В этих случаях транспортировка деревьев через границу свободна от всяких сборов и таможенных пошлин.

6. По вопросам лесного хозяйства на пограничной территории соответствующие власти обеих Договаривающихся Сторон, в случае необходимости, могут заключить подробные соглашения.

Artykuł 30.

Strona polska może dla wywozu drzewa korzystać z drogi biegnącej przez terytorium radzieckie w rejonie miejscowości Radużnoje i Puszczy Romińskiej (Krasnyj Les) w bezpośredniej bliskości od linii granicy, pod warunkiem zawiadomienia o tym odpowiednich władz strony radzieckiej nie później niż na 10 dni od rozpoczęcia wywozu i przestrzegania sposobu przekraczania granicy, przewidzianego w artykule 2 Protokołu załączonego do niniejszej Umowy.

Artykuł 31.

1. Osoby zamieszkałe na terytorium każdej z Umawiających się Stron mogą uprawiać rybołówstwo na wodach granicznych do linii granicy przestrzegając przepisów obowiązujących na ich terytorium, przy czym zabrania się:

a) stosowania środków wybuchowych, trujących, odurzających i innych środków powodujących niszczenie i kалечenie ryb,

b) połowu ryb w wodach granicznych w porze nocnej z wyjątkiem jezior Gaładuś i Goldap (Krasnoje), na których zabrania się połowu ryb w nocy tylko w pobliżu linii granicy.

2. Połów ryb na Zalewie Wiślanym (Kaliningradzkiej Zaliw) zabroniony jest tylko w pobliżu linii granicy.

3. W sprawie ochrony i hodowli ryb w wodach granicznych oraz zakazu wylawiania specjalnych gatunków ryb na pewnych odcinkach tych wód, terminów rybołówstwa i innych środków, właściwe naczelne władze obu Umawiających się Stron mogą zawrzeć szczegółowe porozumienie.

Artykuł 32.

1. Odpowiednie władze Umawiających się Stron będą w miarę potrzeby porozumiewały się we wszystkich sprawach dotyczących ochrony zwierząt i ptaków, jak również równoczesnych okresów zakazu polowania na poszczególnych odcinkach granicy.

2. W czasie polowania w terenie przygranicznym zabronione jest strzelanie oraz ściganie zwierząt i ptaków przez linię granicy.

Artykuł 33.

1. W celu zabezpieczenia linii granicy po jej obu stronach powinny być zostawione pasy o szerokości 20 m, w których wykonywanie prac górniczych oraz związanych z poszukiwaniem bogactw mineralnych w zasadzie jest zabronione. Prace te mogą być wykonywane w obrębie tych pasów tylko w przypadkach wyjątkowych, po porozumieniu między odpowiednimi władzami Umawiających się Stron.

2. Jeśli ustalenie pasów wymienionych w punkcie 1 niniejszego artykułu w poszczególnych przypadkach nie jest celowe, odpowiednie władze Umawiających się Stron po wzajemnym porozumieniu się ustalą inne środki zapobiegawcze, zabezpieczające linię granicy.

ROZDZIAŁ IV.

Pełnomocnicy Graniczni, ich prawa i obowiązki.

Artykuł 34.

Odpowiednimi władzami w rozumieniu niniejszej Umowy są Pełnomocnicy Graniczni Polskiej Rzeczypospolitej Lu-

Статья 30

Польская Сторона для вывоза леса может пользоваться дорогой, проходящей на территории Советской Стороны в районе п. п. Радужное и Роминска Пуца (Красный Лес) в непосредственной близости от линии границы, при условии уведомления об этом надлежащих властей Советской Стороны не менее чем за 10 суток до начала вывоза и соблюдения порядка перехода через границу, предусмотренного в статье 2 Протокола к настоящему Договору.

Статья 31

1. Жители каждой Договаривающейся Стороны могут заниматься ловлей рыбы в пограничных водах до линии границы по правилам, действующим на их территории, при условии запрещения:

а) применения взрывчатых, ядовитых, одуряющих веществ и других средств, влекущих за собой истребление и калеченье рыбы;

б) ловли рыбы в пограничных водах в ночное время суток, за исключением озер Голодусь и Голдап (Красное), где ловля рыбы в ночное время суток запрещается только вблизи линии границы.

2. Ловля рыбы на Вилянском заливе (Калининградский залив) запрещается только вблизи линии границы.

3. Охрана и разведение рыбы в пограничных водах, а также запрет вылова отдельных пород рыбы на тех или иных участках, сроки рыболовства и другие мероприятия, относящиеся к рыболовству, могут разрешаться специальными соглашениями между соответствующими властями Договаривающихся Сторон.

Статья 32

1. Надлежащие власти Договаривающихся Сторон будут по мере надобности улаживаться по всем вопросам охраны зверя и птицы, а также о одновременных сроках запрещения охоты на отдельных участках границы.

2. Во время охоты на пограничной территории стрельба и преследование зверя и птицы через границу не допускаются.

Статья 33

1. Для обеспечения сохранности линии границы по обе ее стороны должны оставаться полосы шириной в 20 м, в которых горное дело и работы по изысканию минеральных ископаемых, как правило, запрещаются и допускаются только в исключительных случаях по соглашению между надлежащими властями Договаривающихся Сторон.

2. Если в отдельных случаях установление полос, указанных в пункте 1 настоящей статьи, нецелесообразно, то надлежащие власти Договаривающихся Сторон установят по соглашению между собой другие предохранительные мероприятия, обеспечивающие сохранность линии границы.

РАЗДЕЛ IV

Пограничные Уполномоченные, их права и обязанности

Статья 34

Надлежащими властями, упомянутыми в настоящем Договоре, являются Пограничные Уполномоченные

dowej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, ich Zastępcy oraz Pomocnicy.

Artykuł 35.

1. Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich mianują każdy ze swej Strony Pełnomocników Granicznych i ich Zastępców.

2. Pełnomocnicy Graniczni obu Stron powinni przy wzajemnej współpracy wypełniać obowiązki, wynikające z postanowień niniejszej Umowy.

3. Zastępcy korzystają z wszelkich praw przysługujących Pełnomocnikom, gdy występują w charakterze przedstawicieli Strony.

Artykuł 36.

1. Miejsca oficjalnego przebywania i odcinki działalności Pełnomocników Granicznych ustala Protokół załączony do niniejszej Umowy.

2. O zmianach danych wymienionych w rozdziale I Protokołu załączonego do niniejszej Umowy Umawiające się Strony w każdym poszczególnym przypadku będą wzajemnie informować się na drodze dyplomatycznej.

Nazwiska i imiona Pełnomocników Granicznych oraz ich Zastępców Strony będą sobie wzajemnie podawać na drodze dyplomatycznej.

Artykuł 37.

1. Pełnomocnicy Graniczni mają prawo wyznaczać niezbędną liczbę Pomocników oraz powoływać ekspertów.

2. Pełnomocnicy Graniczni obu Stron wzajemnie podają sobie do wiadomości nazwiska, imiona i miejsca oficjalnego przebywania swych Pomocników.

Informacja o mianowaniu Pomocników Pełnomocników Granicznych, jak również określenie miejsc oficjalnego ich przebywania zostanie podana przez Pełnomocników Granicznych na pierwszym posiedzeniu po wejściu w życie niniejszej Umowy.

3. Liczba Pomocników Pełnomocników Granicznych i miejsca ich oficjalnego przebywania mogą być zmieniane przez odpowiednich Pełnomocników Granicznych w okresie obowiązywania niniejszej Umowy.

4. Zakres praw Pomocników określają pełnomocnictwa wydane im przez Pełnomocników Granicznych.

Artykuł 38.

Osoby, wymienione w artykule 34 niniejszej Umowy, otrzymają pełnomocnictwa pisemne, sporządzone w językach polskim i rosyjskim, które są wydawane:

Pełnomocnikom Granicznym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i ich Zastępcom — przez Dowódcę Wojsk Ochrony Pogranicza Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej;

Pełnomocnikom Granicznym Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i ich Zastępcom — przez Naczelnika Wojsk Pogranicznych Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich;

Pomocnikom — przez odpowiednich Pełnomocników Granicznych.

Польской Народной Республики и Союза Советских Социалистических Республик, их Заместители и Помощники.

Статья 35

1. Правительство Польской Народной Республики и Правительство Союза Советских Социалистических Республик назначают каждое Пограничных Уполномоченных и их Заместителей.

2. Пограничные Уполномоченные обеих Сторон должны выполнять в сотрудничестве друг с другом обязанности, вытекающие из постановлений настоящего Договора.

3. Заместители пользуются всеми правами, предоставленными Пограничным Уполномоченным, когда они выступают в качестве представителей Сторон.

Статья 36

1. Места официального пребывания и участки деятельности Пограничных Уполномоченных устанавливаются Протоколом к настоящему Договору.

2. Об изменении данных, указанных в разделе I Протокола к настоящему Договору, Договаривающиеся Стороны будут в каждом отдельном случае сообщать друг другу в дипломатическом порядке.

Фамилии и имена Пограничных Уполномоченных и их Заместителей будут взаимно сообщаться в дипломатическом порядке.

Статья 37

1. Пограничные Уполномоченные имеют право назначать себе необходимое число Помощников, а также привлекать экспертов.

2. Пограничные Уполномоченные обеих Сторон взаимно сообщают фамилии, имена и места официального пребывания своих Помощников.

Сообщение о назначении Помощников Пограничных Уполномоченных, а также определение мест официального их пребывания будет сделано Пограничными Уполномоченными на первом их заседании после вступления в силу настоящего Договора.

3. Число Помощников Пограничных Уполномоченных и места официального их пребывания могут быть изменены соответствующими Пограничными Уполномоченными в течение срока действия настоящего Договора.

4. Объем прав Помощников определяется полномочиями, данными Пограничными Уполномоченными.

Статья 38

Лицам, упомянутым в статье 34 настоящего Договора, письменные полномочия, составленные на польском и русском языках, выдаются:

Пограничным Уполномоченным Польской Народной Республики и их Заместителям — Командующим Пограничными Войсками Польской Народной Республики;

Пограничным Уполномоченным Союза Советских Социалистических Республик и их Заместителям — Начальником Пограничных Войск Союза Советских Социалистических Республик;

Помощникам — соответствующими Пограничными Уполномоченными.

Artykuł 39.

1. Odpowiednie władze obu Umawiających się Stron są zobowiązane:

A. podejmować środki konieczne dla zapobiegania wypadkom naruszenia porządku na granicy;

B. rozpatrywać i we właściwych przypadkach rozstrzygać wszystkie sprawy graniczne, a w szczególności:

1) obstrzał przez granicę;
2) zabójstwa, zranienia, uszkodzenia ciała lub inne szkody wyrządzone zdrowiu będące wynikiem działania przez granicę, jak również akty przemocy w stosunku do osób znajdujących się na terytorium drugiej Strony;

3) bezprawne przekroczenie granicy;

4) bezprawne przekroczenie granicy przez rzeczne i morskie obiekty pływające, jak również przelot przez granicę statków powietrznych w innych miejscach aniżeli zezwalają na to odpowiednie porozumienia;

5) wykrycie rybackich łodzi i narzędzi rybołówstwa, które znalazły się na terytorium drugiej Strony w wyniku przyczyn żywiołowych i innych;

6) przestawienie, uszkodzenie lub zniszczenie znaków granicznych, staw nabieżnikowych i znaków służących do oznaczenia głównego nurtu;

7) fotografowanie przez granicę terytorium drugiej Strony;

8) kradzież, zniszczenie lub uszkodzenie państwowego lub innego mienia na terenie granicznym drugiej Strony;

9) przejście przez granicę zwierząt i ptactwa domowego, jak również tarpanów i żubrów;

10) rozprzestrzenienie się przez granicę pożaru na terytorium drugiej Strony;

11) bezprawne komunikowanie się przez granicę;

12) roszczenia o wszelkiego rodzaju odszkodowanie wniesione przez jedną ze Stron, będące wynikiem naruszenia porządku na granicy;

13) inne sprawy graniczne, nie wymagające rozstrzygnięcia na drodze dyplomatycznej.

2. Równocześnie z rozstrzygnięciem przypadków naruszenia porządku na granicy odpowiednie władze porozumieją się również co do sposobu zwrotu mienia, które znalazło się na terytorium drugiej Strony w wyniku przypadków wymienionych w podpunktach 4), 5), 8) i 9) punktu 1 niniejszego artykułu.

Artykuł 40.

1. Osoby, które nieumyślnie bezprawnie przekroczyły granicę i zostały zatrzymane na terytorium jednej z Umawiających się Stron, powinny być przekazane w możliwie krótkim czasie Pełnomocnikowi Granicznemu tej Strony, z terytorium której one przybyły.

2. Pełnomocnicy Graniczni powinni określić sposób przekazywania osób wymienionych w punkcie 1 niniejszego artykułu, przy czym obie Umawiające się Strony zgadzają się, że każda z nich nie ma prawa odmówić przyjęcia z powrotem tych osób.

Artykuł 41.

1. Pełnomocnicy Graniczni będą stosować odpowiednie środki, zawiadamiając o nich Pełnomocników Granicznych drugiej Strony, w celu zapobieżenia nielegalnemu przekro-

Статья 39

1. Надлежащие власти обеих Договаривающихся Сторон обязаны:

A. Принимать необходимые меры для предотвращения случаев нарушения порядка на границе.

B. Расследовать и в надлежащих случаях разрешать все пограничные вопросы, в том числе:

1) обстрел через границу;
2) убийства, ранения, телесные повреждения или иное нанесение вреда здоровью, явившиеся результатом действий через границу, а также насильственные действия в отношении лиц, находящихся на территории другой Стороны;

3) незаконный переход границы;

4) незаконный переход границы речными и морскими плавучими средствами, а также перелет границы летательными аппаратами вне ворот, установленных соответствующими соглашениями;

5) обнаружение рыбачьих лодок и орудий лова, оказавшихся в силу стихийных и других причин на территории другой Стороны;

6) перемещение, повреждение или разрушение пограничных, створных знаков и знаков, определяющих фарватер;

7) фотографирование через границу территории другой Стороны;

8) похищение, уничтожение или повреждение государственного или иного имущества на пограничной территории другой Стороны;

9) переход домашних животных и птиц, а также тарпанов и зубров через границу;

10) распространение пожара через границу на территорию другой Стороны;

11) незаконные переговоры через границу;

12) претензии о всякого рода возмещениях, предъявленных одной из Сторон, являющихся следствием того или иного случая нарушения порядка на границе;

13) иные пограничные вопросы, не требующие решения в дипломатическом порядке.

2. Одновременно с разрешением случаев нарушения порядка на границе надлежащие власти договариваются также о порядке возвращения имущества, оказавшегося на территории другой Стороны в результате случаев, предусмотренных в п. п. 4, 5, 8 и 9 пункта 1 настоящей статьи.

Статья 40

1. Лица, которые неумышленно совершили незаконный переход границы и были задержаны на территории одной из Договаривающихся Сторон, должны быть переданы в возможно короткий срок Пограничному Уполномоченному той Стороны, с территории которой они пришли.

2. Пограничными Уполномоченными должен быть определен порядок возвращения лиц, упомянутых в п. 1 настоящей статьи.

При этом Договаривающиеся Стороны соглашаются, что ни одна из них не имеет права отказываться от обратного приема этих лиц.

Статья 41

1. Пограничные Уполномоченные будут принимать необходимые меры и извещать о них Пограничных Уполномоченных другой Стороны в целях воспрепят-

czeniu granicy przez jakiekolwiek osoby w jedną lub drugą stronę.

2. Obywatele polscy i radzieccy, którzy umyślnie nielegalnie przekroczyli granicę i zostali zatrzymani, będą na podstawie decyzji odpowiednich władz Strony, która ich zatrzymała, przekazywani odpowiednim władzom tej Strony, z terytorium której oni przybyli.

3. Osoby wymienione w punkcie 2 niniejszego artykułu mogą być nie przekazywane drugiej Stronie, jeżeli:

a) są one obywatelami tej Strony, która je zatrzymała,

b) oprócz przestępstwa nielegalnego przekroczenia granicy dokonały one innego przestępstwa sprzecznego z ustawodawstwem Strony, na terytorium której one przeszły.

4. Jeżeli Strona, która zatrzymała osoby wymienione w punkcie 2 niniejszego artykułu, uzna za potrzebne przeprowadzenie dodatkowych wyjaśnień, może ona zatrzymać te osoby na czas niezbędny dla przeprowadzenia takiego wyjaśnienia, zawiadamiając Pełnomocnika Granicznego drugiej Strony o tym zatrzymaniu.

W tym przypadku decyzję w sprawie przekazania zatrzymanych osób podejmuje właściwe naczelné władze Strony zatrzymującej, zgodnie z punktami 2 i 3 niniejszego artykułu.

5. Jeśli przekazania osób wspomnianych w punkcie 2 niniejszego artykułu nie dokonano z powodów wymienionych w punkcie 3 albo przekazanie nie może być bezzwłocznie dokonane z jakichkolwiek innych przyczyn, należy o tym powiadomić Pełnomocnika Granicznego drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 42.

Osoby, które przez przejście graniczne opuściły terytorium jednej z Umawiających się Stron, lecz według ustaleń organów ochrony granic drugiej Strony nie posiadają odpowiednich dokumentów, w przypadku natychmiastowego powrotu powinny być przyjęte przez tę Stronę, z terytorium której one przybyły.

Artykuł 43.

1. Pełnomocnicy Graniczni stosują wszystkie zależne od nich środki w celu uregulowania wypadków naruszenia porządku na granicy. Każdy Pełnomocnik Graniczny ma prawo według własnego uznania przekazać jakąkolwiek sprawę mającą specjalnie ważne znaczenie do rozstrzygnięcia na drodze dyplomatycznej, powiadamiając o tym Pełnomocnika Granicznego drugiej Strony.

2. Szczególnie poważne wypadki na granicy, jak zabójstwa i ciężkie uszkodzenia ciała, powinny zawsze być przekazane do rozstrzygnięcia na drogę dyplomatyczną.

We wszystkich jednak takich przypadkach Pełnomocnicy Graniczni powinni przeprowadzić odpowiednie badanie danego wypadku i wyniki wpisać do protokołu posiedzenia.

3. Sprawy, przy regulowaniu których Pełnomocnicy Graniczni nie osiągnęli porozumienia, przekazuje się do rozstrzygnięcia na drogę dyplomatyczną.

Postanowienia niniejszego artykułu nie wykluczają możliwości tego, by zagadnienie, które rozpatrywane było na drodze dyplomatycznej, było znowu przekazane do rozstrzygnięcia Pełnomocnikom Granicznym.

stowania nielegalnemu переходу какими-либо лицами границы в ту или другую сторону.

2. Польские или советские граждане, которые умышленно нелегально перешли границу и были задержаны, будут переданы по решению надлежащих властей задержавшей Стороны надлежащим властям той Стороны, с территории которой они пришли.

3. Лица, упомянутые в п. 2 данной статьи, могут не передаваться другой Стороне, если:

a) они являются гражданами той Стороны, которая их задержала;

b) кроме преступления — нелегального перехода границы, — они совершили другое преступление против законов той Стороны, на территорию которой они перешли.

4. Если Сторона, задержавшая лиц, указанных в пункте 2 настоящей статьи, найдет нужным произвести дополнительные выяснения, то она может задержать этих лиц на время, необходимое для производства такого выяснения, сообщив о задержании Пограничному Уполномоченному другой Стороны.

В этом случае решение по вопросу о передаче задержанных лиц принимается соответствующими властями задержавшей Стороны в соответствии с пунктами 2 и 3 настоящей статьи.

5. Если передача лиц, указанных в пункте 2 настоящей статьи, не производится в силу причин, перечисленных в пункте 3, или не может быть произведена незамедлительно по каким-либо другим причинам, об этом должно быть сообщено Пограничному Уполномоченному другой Договаривающейся Стороны.

Статья 42

Лица, выехавшие через пограничный пункт с территории одной из Договаривающихся Сторон, но не имеющие, по мнению органов охраны границы другой Стороны, надлежащих документов, в случае немедленного их возврата должны быть приняты той Стороной, откуда они прибыли.

Статья 43

1. Пограничные Уполномоченные принимают все зависящие от них меры к урегулированию случаев нарушения порядка на границе. Каждый Пограничный Уполномоченный имеет право по собственному усмотрению передать любой вопрос, имеющий особое важное значение, на разрешение в дипломатическом порядке, уведомив об этом пограничного Уполномоченного другой Стороны.

2. Особо серьезные случаи на границе, как например, убийства и тяжелые телесные повреждения должны всегда ставиться на разрешение дипломатическим путем.

Однако во всех таких случаях Пограничные Уполномоченные должны произвести соответствующее расследование данного случая и фиксировать результаты расследования в протоколе заседания.

3. Случаи, по поводу урегулирования которых Пограничные Уполномоченные не пришли к соглашению, передаются на разрешение в дипломатическом порядке.

Постановления данной статьи не исключают возможности того, чтобы вопрос, который рассматривался в дипломатическом порядке, был вновь передан на разрешение Пограничных Уполномоченных.

Artykuł 44.

1. Pełnomocnicy Graniczni rozpatrują i rozstrzygają wszystkie sprawy związane z roszczeniem o wynagrodzenie strat. Postanowienia powzięte wspólnie przez Pełnomocników Granicznych, załatwiające w całości jakikolwiek wypadek naruszenia porządku na granicy, są ostateczne i obowiązują od momentu podpisania protokołu w rozpatrywanej sprawie.

Jednak roszczenia o wynagrodzenie strat, wysokość których przekracza 5000 zł (dla strat poniesionych na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej) i 500 rubli (dla strat poniesionych na terytorium Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich) przekazuje się do rozpatrzenia na drodze dyplomatycznej.

2. Podliczenia sum należnych każdej Stronie na podstawie osiągniętych porozumień o wynagrodzenie strat dokonywane są przez Pełnomocników Granicznych według stanu na dzień 31 marca, 30 czerwca, 30 września i 31 grudnia każdego roku.

Artykuł 45.

Każda Strona pokrywa wszystkie wydatki związane z wykonaniem jej obowiązków, wynikających z niniejszej Umowy.

Sposób rozliczeń, wynikających z postanowień Umowy, będzie ustalony na drodze dyplomatycznej.

Artykuł 46.

1. Pełnomocnicy Graniczni i ich Zastępcy przeprowadzają wspólne prace w zasadzie na posiedzeniach lub na spotkaniach. Z każdego posiedzenia sporządza się protokół, w którym powinny być krótko odzwierciedlone przebieg posiedzenia, przyjęte postanowienia oraz termin ich wykonania.

Postanowienia Pełnomocników Granicznych i ich Zastępców od momentu podpisania protokołu uważane są dla obu Stron za obowiązujące i ostateczne.

Drobne sprawy mogą być rozpatrywane między Pełnomocnikami Granicznymi w drodze korespondencyjnej lub przy pomocy innych środków łączności, o ile żaden z nich nie nalega na rozpatrzenie tej sprawy na posiedzeniu lub na spotkaniu.

2. Pomocnicy Pełnomocników Granicznych przeprowadzają wspólną pracę w zasadzie na spotkaniach. Z każdego spotkania Pomocników zostaje sporządzony protokół, w którym szczegółowo opisuje się przeprowadzone przez nich czynności, a w przypadkach koniecznych spisuje się wnioski i propozycje. Postanowienia powzięte przez Pomocników nabierają mocy tylko po zatwierdzeniu ich przez Pełnomocników Granicznych.

Sprawy, co do których nie osiągnięto porozumienia między Pomocnikami, przekazywane są do rozstrzygnięcia Pełnomocnikom Granicznym.

3. Protokoły z posiedzeń Pełnomocników Granicznych, ich Zastępców oraz spotkań Pomocników sporządza się w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i rosyjskim.

Artykuł 47.

1. Posiedzenia lub spotkania Pełnomocników Granicznych odbywają się na wniosek jednego z nich i w miarę moż-

Статья 44

1. Пограничные Уполномоченные рассматривают и решают все вопросы, связанные с претензиями о возмещении убытков.

Постановления, совместно принятые Пограничными Уполномоченными, исчерпывающие тот или иной случай нарушения порядка на границе, являются обязательными и окончательными и вступают в силу с момента подписания протокола по рассмотренному вопросу.

Однако претензии о возмещении убытков, размер которых превышает 5000 золотых (убытки, понесенные на территории Польской Народной Республики) и 500 рублей (убытки, понесенные на территории Союза Советских Социалистических Республик), передаются на согласование Сторон в дипломатическом порядке.

2. Подсчеты сумм, причитающихся каждой Стороне на основе достигнутых соглашений о возмещении убытков, производятся Пограничными Уполномоченными на 31 марта, 30 июня, 30 сентября и 31 декабря каждого года.

Статья 45

Каждая Сторона покрывает все расходы, связанные с выполнением ее обязанностей, вытекающих из данного Договора.

Порядок расчетов, вытекающих из постановлений Договора, будет установлен дипломатическим путем.

Статья 46

1. Пограничные Уполномоченные и их Заместители совместную работу проводят, как правило, на заседаниях или при встречах. О каждом заседании составляется протокол, в котором должны быть кратко отражены ход заседания, принятые постановления и срок их исполнения.

Постановления Пограничных Уполномоченных и их Заместителей с момента подписания протокола считаются для обеих Сторон обязательными и окончательными.

Мелкие вопросы могут быть разрешены путем переписки между Пограничными Уполномоченными или иными средствами связи, если ни один из них не настаивает на рассмотрении такого вопроса на заседании или встрече.

2. Совместную работу Помощники Пограничных Уполномоченных проводят, как правило, при встречах. О каждой встрече Помощников составляется протокол, в котором подробно указывается о произведенных ими действиях, а в необходимых случаях записываются выводы и предложения. Решения, принятые Помощниками, вступают в силу только после утверждения их Пограничными Уполномоченными.

Вопросы, по которым между Помощниками не достигнуто соглашения, передаются на разрешение Пограничным Уполномоченным.

3. Протоколы о заседаниях Пограничных Уполномоченных и их Заместителей, а также о встречах Помощников составляются в двух экземплярах, каждый на польском и русском языках.

Статья 47

1. Заседания или встречи Пограничных Уполномоченных происходят по предложению одного из них

ności w terminie wskazanym we wniosku. Odpowiedź na zaproszenie powinna być udzielona, o ile to możliwe natychmiast i w każdym przypadku nie później niż 48 godzin od chwili otrzymania zaproszenia. Jeżeli proponowany termin posiedzenia lub spotkania nie może być przyjęty, należy niezwłocznie podać w odpowiedzi inny termin.

2. Na posiedzenie lub spotkanie, na które zaprasza Pełnomocnik Graniczny jednej Strony, powinien osobiście przybyć Pełnomocnik Graniczny drugiej Strony, chyba że nieobecność jego jest usprawiedliwiona ważnymi przyczynami (choroba, wyjazd służbowy, urlop). W tym przypadku obowiązki Pełnomocnika Granicznego pełni jego Zastępca, o czym Pełnomocnik Graniczny zawiadamia Pełnomocnika Granicznego drugiej Strony.

3. Za zgodą Pełnomocników Granicznych mogą odbywać się posiedzenia i spotkania ich Zastępców.

Spotkania Pomocników odbywają się tylko na zlecenie Pełnomocników Granicznych.

4. Na posiedzeniach lub spotkaniach Pełnomocników Granicznych, ich Zastępców lub Pomocników mogą uczestniczyć z obu Stron sekretarze, tłumacze, eksperci i inne osoby.

Artykuł 48.

1. Posiedzenia i spotkania, wymienione w artykule 47 niniejszej Umowy, z reguły powinny odbywać się na terytorium tej Strony, której Pełnomocnik Graniczny był inicjatorem posiedzenia lub spotkania. Jednak Pełnomocnicy Graniczni lub Pomocnicy mogą odstąpić od tej zasady, o ile za tym przemawiają względy celowości.

2. Posiedzenia lub spotkania odbywają się pod kierownictwem Pełnomocnika Granicznego lub Pomocnika tej Strony, na której terytorium mają miejsce rozmowy.

3. Porządek dzienny posiedzenia powinien być przedłożony równocześnie z zaproszeniem i ustalony na drodze rozmów wstępnych lub w drodze wymiany listów. W przypadkach nadzwyczajnych po wzajemnym porozumieniu mogą również być rozpatrzone sprawy nie umieszczone na porządku dziennym.

Artykuł 49.

Pełnomocnicy Graniczni i ich Pomocnicy po uprzednim porozumieniu mogą dla wyjaśnienia istoty sprawy przeprowadzić na miejscu zbadanie wypadków naruszenia porządku na granicy.

Badaniami takimi kieruje ta Strona, na której terytorium są one prowadzone.

W rezultacie tych badań powinny być sporządzone odpowiednie akty lub inne dokumenty, załączone następnie do protokołu z posiedzenia. Wymienione akty i inne dokumenty sporządza się z zachowaniem przepisów ustalonych w artykule 46 niniejszej Umowy.

Wspólnego zbadania stanu faktycznego na miejscu nie należy traktować jako śledztwa sądowego lub jako podobnych czynności, które należą do kompetencji władz sądowych i administracyjnych każdej Strony.

Artykuł 50.

Pełnomocnicy Graniczni obu Stron obowiązani są w jak najkrótszym terminie zawiadamiać się wzajemnie o zasto-

и по возможности в срок, указанный в предложении. Ответ на приглашение должен даваться по возможности немедленно и во всяком случае не позднее 48 часов с момента получения приглашения. Если предложенный срок заседания или встречи не может быть принят, следует сразу же в ответе предложить другой срок.

2. На заседание или на встречу, на которые приглашает Пограничный Уполномоченный одной Стороны, должен лично прибыть Пограничный Уполномоченный другой Стороны, если только он не отсутствует по уважительной причине (болезнь, командировка, отпуск). В этом случае Пограничного Уполномоченного заменяет его Заместитель, о чем Пограничный Уполномоченный заблаговременно уведомляет Пограничного Уполномоченного другой Стороны.

3. По соглашению между Пограничными Уполномоченными могут иметь место заседания и встречи их Заместителей.

Встречи Помощников происходят только по поручению Пограничных Уполномоченных.

4. На заседаниях или при встречах Пограничных Уполномоченных, их Заместителей или Помощников могут участвовать секретари, переводчики, эксперты и другие лица каждой из Сторон.

Статья 48

1. Заседания и встречи, о которых идет речь в статье 47 настоящего Договора, должны, как правило, происходить на территории той Стороны, по инициативе Пограничного Уполномоченного которой происходит заседание или встреча. Однако Пограничные Уполномоченные или Помощники могут отступить от этого принципа, если в пользу такого отступления говорят соображения целесообразности.

2. Заседания или встречи происходят под руководством Пограничного Уполномоченного или Помощника той Стороны, на территории которой переговоры имеют место.

3. Повестка дня заседания должна быть предложена одновременно с приглашением и установлена путем предварительных переговоров или путем обмена письмами. В чрезвычайных случаях, по взаимному соглашению, к рассмотрению могут быть приняты также и вопросы, не значащиеся в повестке дня.

Статья 49

Пограничные Уполномоченные и их Помощники могут по предварительному о том соглашению для выяснения сущности дела производить на местах расследования случаев нарушения порядка на границе.

Руководит такими расследованиями та Сторона, на территории которой они производятся.

О расследованиях должны составляться соответствующие акты или другие документы, приобщаемые затем к протоколу заседания. Указанные акты и другие документы составляются с соблюдением правил, установленных статьей 46 настоящего Договора.

Совместное расследование на местах не следует рассматривать как судебное следствие или подобные действия, которые входят в компетенцию судебных или административных властей каждой Стороны.

Статья 50

Пограничные Уполномоченные обеих Сторон обязаны в кратчайший срок сообщать друг другу о при-

sowanych środkach zgodnie z postanowieniami powziętymi na posiedzeniach lub na spotkaniach.

Artykuł 51.

1. Pełnomocnicy Graniczni po wzajemnym porozumieniu ustalają na granicy punkty spotkań, w których odbywa się wymiana ich korespondencji urzędowej oraz przekazywanie ludzi i mienia.

Miejsce i czas każdego przekazania Pełnomocnicy Graniczni lub ich Pomocnicy ustalają między sobą.

2. Przekazywanie ludzi powinno być dokonywane osobiście przez Pełnomocników Granicznych albo ich Pomocników, przekazywanie korespondencji i mienia mogą przeprowadzać oficerowie wojsk granicznych obu Stron na zlecenie Pełnomocników Granicznych i bez ich obecności.

3. Urzędowa korespondencja powinna być przyjmowana przez całą dobę, włączając świąteczne i inne dni wolne od zajęć.

4. Przekazywanie zwierząt i ptactwa odbywa się w rejonie przekroczenia przez nie granicy.

5. Pełnomocnicy Graniczni po wzajemnym porozumieniu ustalają wzory pokwitowań, które będą wydawane przy przyjmowaniu korespondencji lub przy przyjmowaniu zwierząt i innego mienia.

6. Pełnomocnicy Graniczni uzgodnią rodzaje sygnałów stosowanych do wzywania przedstawicieli ochrony granicznej drugiej Strony, a tam, gdzie jest to możliwe, nawiążą ze sobą wzajemnie połączenie telefoniczne lub inne.

7. Pełnomocnicy Graniczni ustalą punkty spotkań na granicy na pierwszym posiedzeniu po wejściu w życie niniejszej Umowy.

Zmiana ilości i położenia punktów spotkań może być dokonana przez Pełnomocników Granicznych we wzajemnym porozumieniu.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia końcowe.

Artykuł 52.

Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i wejdzie w życie w dniu wymiany dokumentów ratyfikacyjnych. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych odbędzie się w Warszawie w możliwie krótkim terminie.

Artykuł 53.

1. Umowa niniejsza zawarta jest na okres dziesięciu lat, licząc od dnia jej wejścia w życie. Ulega ona automatycznie przedłużeniu na dalsze pięcioletnie okresy, o ile żadna ze Stron nie wypowie jej na sześć miesięcy przed upływem odpowiedniego okresu.

2. Umowa niniejsza może być zmieniana za zgodą obu Umawiających się Stron.

Artykuł 54.

W dniu wejścia w życie niniejszej Umowy traci moc obowiązującą Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik o stosun-

niętych мерах в соответствии с решениями, принятыми на заседании или при встрече.

Статья 51

1. Пограничные Уполномоченные по взаимному о том соглашению устанавливают на границе пункты встреч, в которых производится обмен их служебной корреспонденции, а также происходит передача людей и имущества.

О месте и времени каждой такой передачи договариваются между собой Пограничные Уполномоченные или их Помощники.

2. Передача людей должна производиться лично Пограничными Уполномоченными или их Помощниками; передачу корреспонденции и имущества могут производить офицеры пограничных войск обеих Сторон по поручению Пограничных Уполномоченных и без их присутствия.

3. Служебная корреспонденция должна приниматься круглосуточно, включая праздники и другие свободные от занятий дни.

4. Передача животных и птиц производится в районе перехода ими границы.

5. Пограничные Уполномоченные устанавливают по взаимному соглашению образцы расписок, которые будут выдаваться при получении корреспонденции или при приемке животных и другого имущества.

6. Пограничные Уполномоченные условятся о сигналах, применяемых для вызова пограничной охраны другой Стороны, а там, где возможно, установят друг с другом телефонную или другую связь.

7. Установление пунктов встречи на границе будет произведено Пограничными Уполномоченными на первом их заседании после вступления в силу настоящего Договора.

Изменение числа и места нахождения этих пунктов встреч может производиться Пограничными Уполномоченными по взаимному соглашению.

РАЗДЕЛ V

Заключительные постановления

Статья 52

Настоящий Договор подлежит ратификации и вступает в силу со дня обмена ратификационными грамотами.

Обмен ратификационными грамотами состоится в Варшаве в возможно более короткий срок.

Статья 53

1. Настоящий Договор будет действовать в течение десяти лет, считая со дня вступления его в силу. Договор будет автоматически действовать в течение каждых последующих 5 лет, если ни одна из Договаривающихся Сторон не заявит за 6 месяцев до истечения срока действия настоящего Договора о своем отказе от него.

2. Настоящий Договор может быть изменен по взаимному согласию Договаривающихся Сторон.

Статья 54

Со дня вступления в силу настоящего Договора считаются утратившими силу Договор между Правительством Польской Республики и Правительством

kach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej wraz z Protokołem Końcowym, podpisana w Moskwie dnia 8 lipca 1948 roku, Konwencja między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o sposobie regulowania konfliktów granicznych i incydentów wraz z Protokołem i Protokołem Końcowym, podpisana w Moskwie dnia 8 lipca 1948 roku, oraz Protokół pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o wprowadzeniu zmian do Umowy o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej i do Konwencji o sposobie regulowania konfliktów granicznych i incydentów, podpisany w Moskwie dnia 8 grudnia 1951 roku.

Artykuł 55.

Umowę niniejszą sporządzono w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i rosyjskim, przy czym oba teksty mają jednakową moc obowiązującą.

Podpisano w Moskwie 15 lutego 1961 roku.

Z upoważnienia Rządu
Polskiej Rzeczypospolitej
Ludowej

(—) B. Jaszczuk

Z upoważnienia Rządu
Związku Socjalistycznych
Republik Radzieckich

(—) N. P. Firiubin

ПРОТОКОЛ ДО УМОВЫ МІЖДЫ РЗАДЕМ ПОЛСКОЙ РЗЧЫПОСПОЛІТЕЙ ЛУДОВОЙ А РЗАДЕМ ЗВІАЗКУ СОЦІАЛІСТЫЧНЫХ РЕПУБЛІК РАДЗІЕЦКІХ О СТОСУНКАХ ПРАВНЫХ НА ПОЛСКО-РАДЗІЕЦКІЕЙ ГРАНИЦЫ ПАЊСТВОВЕЙ ОРАЗ ВСПЉРАЦЫ І ПОМОЦЫ ВЗАЕМНЕЙ В СПРАВАХ ГРАНИЧНЫХ

W wykonaniu Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i pomocy wzajemnej w sprawach granicznych, podpisanej w Moskwie dnia 15 lutego 1961 roku, zwanej dalej „Umową”, obie Umawiające się Strony zgodziły się na następujące postanowienia:

ROZDZIAŁ I.

Odcinki graniczne.

Artykuł 1.

Ze strony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wyznacza się następujące odcinki działalności Pełnomocników Granicznych:

1. Pełnomocnik Graniczny odcinka rzeszowskiego ze stałą siedzibą w Przemyślu; odcinek jego działalności rozciąga się od styku granic państwowych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej (znak gra-

Союза Советских Социалистических Республик о режиме польско-советской государственной границы вместе с Заключительным Протоколом, подписанный в Москве 8 июля 1948 года, Конвенция между Правительством Польской Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о порядке урегулирования пограничных конфликтов и инцидентов вместе с Протоколом и Заключительным Протоколом, подписанная в Москве 8 июля 1948 года, а также Протокол между Правительством Польской Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о внесении изменений в Договор о режиме польско-советской государственной границы и в Конвенцию о порядке урегулирования пограничных конфликтов и инцидентов, подписанный в Москве 8 декабря 1951 года.

Статья 55

Настоящий Договор составлен в двух экземплярах, каждый на польском и русском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу.

Подписан в Москве 15 февраля 1961 года.

По уполномочию
Правительства Польской
Народной Республики

(—) B. Jaszczuk

По уполномочию
Правительства Союза
Советских Социалистических
Республик

(—) Н. П. Фирюбин

ПРОТОКОЛ К ДОГОВОРУ МЕЖДУ ПРАВИТЕЛЬСТВОМ ПОЛЬСКОЙ НАРОДНОЙ РЕПУБЛИКИ И ПРАВИТЕЛЬСТВОМ СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕПУБЛИК О РЕЖИМЕ ПОЛЬСКО-СОВЕТСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАНИЦЫ, СОТРУДНИЧЕСТВЕ И ВЗАИМНОЙ ПОМОЩИ ПО ПОГРАНИЧНЫМ ВОПРОСАМ

Во исполнение Договора между Правительством Польской Народной Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о режиме польско-советской государственной границы, сотрудничестве и взаимной помощи по пограничным вопросам, подписанного в Москве 15 февраля 1961 года, который в дальнейшем будет называться «Договор», обе Договаривающиеся Стороны согласились о нижеследующем:

РАЗДЕЛ I

Пограничные участки

Статья 1

Со стороны Польской Народной Республики устанавливаются следующие участки деятельности Пограничных Уполномоченных:

1. Пограничный Уполномоченный Жешовского участка с постоянным местом пребывания в г. Перемышль; его участок деятельности простирается от стыка государственных границ Польской Народной Республики, Союза Советских Социалистических Рес-

niczny „Krzemieniec” włącznie) do linii kolejowej Jarosław—Rawa Ruska (znak graniczny Nr 672 włącznie).

2. Pełnomocnik Graniczny odcinka chełmskiego ze stałą siedzibą w Chełmie; odcinek jego działalności rozciąga się od linii kolejowej Jarosław—Rawa Ruska (znak graniczny Nr 672 wyłącznie) do miejscowości Orchowo położonej na południe od Włodawy (znak graniczny Nr 1122 włącznie).

3. Pełnomocnik Graniczny odcinka terespolskiego ze stałą siedzibą w Terespolu; odcinek jego działalności rozciąga się od miejscowości Orchowo położonej na południe od Włodawy (znak graniczny Nr 1122 wyłącznie) do miejscowości Niemirów (znak graniczny Nr 1345 włącznie).

4. Pełnomocnik Graniczny odcinka białostockiego ze stałą siedzibą w Białymstoku; odcinek jego działalności rozciąga się od miejscowości Niemirów (znak graniczny Nr 1345 wyłącznie) do miejscowości Gromadczynna (znak graniczny Nr 1987 włącznie).

5. Pełnomocnik Graniczny odcinka kętrzyńskiego ze stałą siedzibą w Kętrzynie; odcinek jego działalności rozciąga się od miejscowości Gromadczynna (znak graniczny Nr 1987 wyłącznie) do wschodniego brzegu Zalewu Wiślanego (Kalininградский Залив).

6. Pełnomocnik Graniczny odcinka bałtyckiego ze stałą siedzibą w Gdańsku; odcinek jego działalności rozciąga się od wschodniego brzegu Zalewu Wiślanego (Kalininградский Залив) do zachodniego brzegu Mierzei Wiślanej (Bałtyjskaja Kosa) (znak graniczny Nr 2439, monolit) i dalej do punktu przecięcia linii rozgraniczenia wód terytorialnych PRL i ZSRR w Zatoce Gdańskiej z zewnętrznym skrajem wód terytorialnych PRL.

Pełnomocnik Graniczny odcinka bałtyckiego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej razem z Pełnomocnikiem Granicznym odcinka bałtyckiego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich będzie rozpatrywał także sprawy naruszenia przez obiekty pływające Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wód terytorialnych Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w Zalewie Gdańskim na odcinku od zewnętrznego skraju wód terytorialnych PRL do zewnętrznego skraju wód terytorialnych ZSRR.

Ze strony Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich wyznacza się następujące odcinki działalności Pełnomocników Granicznych:

1. Pełnomocnik Graniczny odcinka Lwów ze stałą siedzibą we Lwowie; odcinek jego działalności rozciąga się od styku granic państwowych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej (znak graniczny „Krzemieniec” włącznie) do znaku granicznego Nr 1122 włącznie.

2. Pełnomocnik Graniczny odcinka Brześć ze stałą siedzibą w Brześciu; odcinek jego działalności rozciąga się od znaku granicznego Nr 1122 wyłącznie do rzeki Narew (znak graniczny Nr 1533 włącznie).

3. Pełnomocnik Graniczny odcinka Grodno ze stałą siedzibą w Grodnie; odcinek jego działalności rozciąga się od

публик и Чехословацкой Социалистической Республики (пограничный знак «Кременец» включительно) до железной дороги Ярослав—Рава Русская (пограничный знак № 672 включительно).

2. Пограничный Уполномоченный Хелмского участка с постоянным местом пребывания в г. Хелм; его участок деятельности простирается от железной дороги Ярослав—Рава Русская (пограничный знак № 672 исключительно) до н. п. Орхово, расположенного южнее г. Влодава (пограничный знак № 1122 включительно).

3. Пограничный Уполномоченный Тереспольского участка с постоянным местом пребывания в г. Тересполь; его участок деятельности простирается от н. п. Орхово, расположенного южнее г. Влодава (пограничный знак № 1122 исключительно) до н. п. Немиров (пограничный знак № 1345 включительно).

4. Пограничный Уполномоченный Белостокского участка с постоянным местом пребывания в г. Белосток; его участок деятельности простирается от н. п. Немиров (пограничный знак № 1345 исключительно) до н. п. Громадчина (пограничный знак № 1987 включительно).

5. Пограничный Уполномоченный Кентшинского участка с постоянным местом пребывания в г. Кентшин; его участок деятельности простирается от н. п. Громадчина (пограничный знак № 1987 исключительно) до восточного берега Висляного залива (Калининградский залив).

6. Пограничный Уполномоченный Балтийского участка с постоянным местом пребывания в г. Гданьск; его участок деятельности простирается от восточного берега Висляного залива (Калининградский залив) до западного берега Межеи Висляной [(Балтийская коса) (пограничный знак № 2439 — монолит)] и далее до точки пересечения линии разграничения территориальных вод ПНР и СССР в Гданьском заливе с внешним краем территориальных вод ПНР.

Пограничный Уполномоченный Балтийского участка Польской Народной Республики совместно с Пограничным Уполномоченным Балтийского участка Союза ССР будет также рассматривать вопросы нарушения плавучими средствами, принадлежащими Польской Народной Республике, территориальных вод Союза Советских Социалистических Республик в Гданьском заливе на участке от внешнего края территориальных вод ПНР до внешнего края территориальных вод СССР.

Со стороны Союза Советских Социалистических Республик устанавливаются следующие участки деятельности Пограничных Уполномоченных:

1. Пограничный Уполномоченный Львовского участка с постоянным местом пребывания в г. Львове; его участок деятельности простирается от стыка государственных границ Польской Народной Республики, Союза Советских Социалистических Республик и Чехословацкой Социалистической Республики (пограничный знак «Кременец» включительно) до пограничного знака № 1122 включительно.

2. Пограничный Уполномоченный Брестского участка с постоянным местом пребывания в г. Бресте; его участок деятельности простирается от пограничного знака № 1122 исключительно до реки Нарев (пограничный знак № 1533 включительно).

3. Пограничный Уполномоченный Гродненского участка с постоянным местом пребывания в г. Гродно;

rzeki Narew (znak graniczny Nr 1533 wyłącznie) do wsi Gromadczynna (znak graniczny Nr 1987 włącznie).

4. Pełnomocnik Graniczny odcinka Kaliningrad ze stałą siedzibą w m. Prawdinsk; odcinek jego działalności rozciąga się od wsi Gromadczynna (znak graniczny Nr 1987 wyłącznie) do wschodniego brzegu Zalewu Wiślanego (Kaliningradzkiej Zaliw).

5. Pełnomocnik Graniczny odcinka bałtyckiego ze stałą siedzibą w Kłajpedzie; odcinek jego działalności rozciąga się od wschodniego brzegu Zalewu Wiślanego (Kaliningradzkiej Zaliw) do zachodniego brzegu Mierzei Wiślanej (Bałtyjskaja Kosa) (znak graniczny Nr 2439, monolit) i dalej do punktu przecięcia linii rozgraniczenia wód terytorialnych PRL i ZSRR w Zatoce Gdańskiej z zewnętrznym skrajem wód terytorialnych ZSRR.

ROZDZIAŁ II.

Sposób przekraczania granicy.

Artykuł 2.

1. Pełnomocnicy Graniczni, ich Zastępcy, Pomocnicy, sekretarze, tłumacze i eksperci mogą przekraczać granice w celu wykonania swych funkcji służbowych, wynikających z postanowień Umowy.

Pełnomocnicy Graniczni, ich Zastępcy i Pomocnicy przekraczają granice na podstawie przewidzianego w artykule 38 Umowy pisemnego pełnomocnictwa, na którym powinna być umieszczona fotografia i podpis właściciela (wzór pełnomocnictwa — załącznik 1 i 2), a na pełnomocnictwie Pomocnika oprócz tego — wiza Pełnomocnika Granicznego drugiej strony.

2. Sekretarze, tłumacze i eksperci przekraczają granice na podstawie zaświadczenia wydanego przez Pełnomocnika Granicznego jednej Strony. Na zaświadczeniu powinna być umieszczona fotografia i podpis właściciela, jak również wiza Pełnomocnika Granicznego drugiej Strony (wzór zaświadczenia — załącznik 3).

3. Wymienione w punkcie 2 wize oraz wize dla Pomocników Pełnomocników Granicznych wydaje się dla wielokrotnego przekraczania granicy z ważnością do 12 miesięcy.

4. Osoby, których pobyt jest konieczny dla wyjaśnienia jakiegokolwiek sprawy lub dla wykonania prac na polecenie Pełnomocników Granicznych, mogą przekraczać granicę w obie strony na podstawie zaświadczeń lub list zbiorowych na jednorazowe przejście granicy, wydanych z ważnością do 24 godzin.

Zaświadczenia i listy zbiorowe podpisuje Pełnomocnik Graniczny jednej Strony, awizuje Pełnomocnik Graniczny drugiej Strony (wzór zaświadczenia — załącznik nr 4).

Grupy pracowników przekraczają granicę tylko w porze dziennej razem z kierownikiem grupy na podstawie listy zbiorowej, stanowiącej załącznik do zaświadczenia wydanego kierownikowi grupy.

5. Pełnomocnicy Graniczni wydają wize na dokumentach wymienionych w punkcie 2 i 4 niniejszego artykułu nie

ego участок деятельности простирается от реки Нарев (пограничный знак № 1533 исключительно) до н. п. Громадчизна (пограничный знак № 1987 включительно).

4. Пограничный Уполномоченный Калининградского участка с постоянным местом пребывания в г. Правдинск; его участок деятельности простирается от н. п. Громадчизна (пограничный знак № 1987 исключительно) до восточного берега Висляного залива (Калининградский залив).

5. Пограничный Уполномоченный Балтийского участка с постоянным местом пребывания в г. Клайпеда; его участок деятельности простирается до восточного берега Висляного залива (Калининградский залив) до западного берега Межеи Висляной [(Балтийская коса) (пограничный знак № 2439 — монолит)] и далее до точки пересечения линии разграничения территориальных вод ПНР и СССР в Гданьском заливе с внешним краем территориальных вод СССР.

РАЗДЕЛ II

Порядок перехода границы

Статья 2

1. Пограничные Уполномоченные, их Заместители, Помощники, секретари, переводчики и эксперты могут переходить границу для исполнения своих служебных функций, вытекающих из постановлений Договора.

Пограничные Уполномоченные, их Заместители и Помощники переходят границу на основании письменного полномочия, предусмотренного статьей 38 Договора, на котором должны быть фотокарточка и подпись владельца, а на полномочии Помощника, кроме того, — виза Пограничного Уполномоченного другой Стороны (образец полномочия — приложения 1 и 2).

2. Секретари, переводчики и эксперты переходят границу на основании удостоверения, выданного Пограничным Уполномоченным одной Стороны. На удостоверении должны быть фотокарточка и подпись владельца, а также виза Пограничного Уполномоченного другой Стороны (образец удостоверения — приложение 3).

3. Упомянутые в п. 2 вizes, а также вizes для Помощников Пограничных Уполномоченных выдаются на многократный переход границы сроком до 12 месяцев.

4. Лица, пребывание коих необходимо для выяснения какого-либо вопроса, или для производства работ по поручению Пограничного Уполномоченного, могут переходить границу в обе стороны на основании удостоверения или общего списка на разовый переход границы, действительных сроком до 24 часов. Удостоверения и общие списки подписываются Пограничным Уполномоченным одной Стороны и визируются Пограничным Уполномоченным другой Стороны (образец удостоверения — приложение 4).

Группы рабочих переходят границу только в дневное время суток вместе с возглавляющими эти группы на основании общих списков, являющихся приложениями к удостоверениям, выдаваемым возглавляющим группы.

5. Пограничные Уполномоченные дают визу на документах, указанных в п. п. 2 и 4 настоящей статьи,

później niż na 3 dni od dnia przekazania im dokumentów do wizowania.

6. Osoby, które na podstawie porozumień między właściwymi naczelnymi władzami obu Stron wykonują prace związane z budową i zabezpieczeniem urządzeń komunikacyjnych, mostów, urządzeń wodnych, jak również prace związane z regulacją rzek, pomiarami i inne podobne prace, mogą przekraczać granicę na podstawie przepustek granicznych wydanych przez każdą ze Stron zgodnie z jej odpowiednimi przepisami.

Pełnomocnicy Graniczni obu Stron wspólnie ustalają miejsce i czas przejścia granicy przez wyżej wymienione osoby i dokonują odpowiednich adnotacji na ich przepustkach.

7. Pracownicy jednej z Umawiających się Stron, którzy przechodzą na terytorium drugiej Strony, mogą zabierać ze sobą tylko narzędzia i środki transportu pod warunkiem ich powrotnego wywozu oraz żywność i wyroby tytoniowe w ilości niezbędnej na okres pracy.

W przypadku, gdy prace będą trwać kilka dni, przedmioty te mogą być pozostawione na miejscu pracy za zgodą odpowiednich władz drugiej Umawiającej się Strony.

8. O zagubieniu zaświadczenia na przejście granicy lub przepustki granicznej należy niezwłocznie zawiadomić najbliższe władze graniczne, które zawiadomią o tym władze graniczne drugiej Umawiającej się Strony.

Odpowiednie władze obu Stron będą się wzajemnie informować o unieważnieniu zaświadczenia na przejście granicy lub przepustek granicznych.

9. Osoby otrzymujące przepustki graniczne powinny być pouczone o obowiązku przestrzegania przepisów celnych i dewizowych obu Stron. Osoby, które nie będą przestrzegać tych przepisów, mogą być pozbawione przepustki granicznej.

Artykuł 3.

Osoby upoważnione do przekraczania granicy zobowiązane są przy każdorazowym przekroczeniu granicy przedstawić zaświadczenie na przejście granicy lub przepustkę graniczną organom ochrony granicy obu Umawiających się Stron w celu dokonania adnotacji.

Artykuł 4.

1. Przekroczenie granicy odbywa się tylko w miejscach ustalonych zgodnie z artykułem 51 Umowy, jeśli Pełnomocnicy Graniczni lub ich Pomocnicy nie uzgodnią innego miejsca przekroczenia granicy.

2. O dniu i godzinie każdego przekroczenia granicy przez osoby wymienione w punktach 1 i 2 artykułu 2 niniejszego Protokołu należy zawczasu i w żadnym przypadku nie później jak na 12 godzin zawiadomić najbliższy organ ochrony granicy drugiej Strony, który zobowiązany jest wysłać swego przewodnika na miejsce spotkania.

3. Pełnomocnicy Graniczni, jak również inne osoby wymienione w punktach 1 i 2 artykułu 2 niniejszego Protokołu mają prawo nosić mundur i broń osobistą przy przekraczaniu granicy.

не позднее трех дней со дня поступления документов на визуирование.

6. Лица, производящие, на основании соглашений между соответствующими властями обеих Сторон, работы по строительству и обеспечению сохранности коммуникационных сооружений, мостов, водных сооружений, а также по регулированию рек, производству измерений и другие подобные работы, могут переходить границу на основании пограничных пропусков, выдаваемых в соответствии с порядком, установленным в каждой из Сторон.

Пограничные Уполномоченные обеих Сторон совместно устанавливают место и время перехода границы указанных выше лиц и делают соответствующие отметки на их пропусках.

7. Рабочим одной из Договаривающихся Сторон, переходящим на территорию другой Стороны, не разрешается брать с собой ничего иного, кроме инструментов и средств транспорта, с условием их обратного вывоза, а также продуктов питания и табачных изделий, необходимых на время работы.

В случае, если производство работ будет продолжаться в течение нескольких дней, предметы эти могут быть оставлены на месте работы с согласия надлежащих властей другой Договаривающейся Стороны.

8. О потере удостоверения на переход границы или пограничного пропуска следует немедленно заявить ближайшим пограничным властям, которые известят об этом пограничные власти другой Договаривающейся Стороны.

Надлежащие власти обеих Сторон будут взаимно информировать друг друга об аннулировании удостоверений на переход границы и пограничных пропусков.

9. Лицам, получающим пограничные пропуска, должны быть объяснены их обязанности по соблюдению пошленных и валютных правил обеих Сторон. Лица, не соблюдающие этих правил, могут быть лишены пограничного пропуска.

Статья 3

Лица, уполномоченные переходить границу, обязаны каждый раз при переходе границы предъявлять удостоверение на переход границы или пограничные пропуска органам охраны границы обеих Договаривающихся Сторон для отметок.

Статья 4

1. Переход границы совершается только в пунктах, установленных в соответствии со статьей 51 Договора, если Пограничные Уполномоченные или их Помощники не условились о другом месте перехода границы.

2. О дне и часе каждого перехода границы лицами, указанными в ст. 2 п. п. 1 и 2 настоящего Протокола, следует заблаговременно и во всяком случае не позднее чем за 12 часов уведомить ближайший орган пограничной охраны другой Стороны, который обязан выслать в пункт встречи своего сопровождающего.

3. Пограничные Уполномоченные, а также другие лица, упомянутые в пунктах 1 и 2 статьи 2 настоящего Протокола, имеют право при переходе границы носить форму и личное оружие.

Artykuł 5.

1. Pełnomocnicy Graniczni, ich Zastępcy i Pomocnicy mają zagwarantowaną nietykalność osobistą i nietykalność znajdujących się przy nich służbowych papierów.

2. Sekretarze, tłumacze i eksperci mają zagwarantowaną nietykalność osobistą w czasie, gdy na podstawie punktów 1 i 2 artykułu 2 niniejszego Protokołu przebywają na terytorium drugiej Strony. Nietykalne są także posiadane przez nich służbowe papiery.

3. Wyżej wymienione osoby mają prawo zabierać ze sobą bez opłaty celnej i innej na terytorium drugiej Strony niezbędne do pracy przedmioty i środki transportu z warunkiem ich wywozu, jak również niezbędną dla osobistego użytku żywność i wyroby tytoniowe.

Artykuł 6.

Każda Strona będzie okazywać niezbędną pomoc osobom drugiej Strony, które znajdują się na jej terytorium w związku z wykonaniem obowiązków wynikających z Umowy, w zakresie otrzymania przez nie środków transportu, kwater i środków łączności z ich władzami.

Artykuł 7.

Prawo przekraczania granicy dla wykonania postanowień Umowy wstrzymuje się w miarę potrzeby całkowicie lub częściowo w przypadku zamknięcia granicy dla ruchu z przyczyn sanitarnych lub innych. O wstrzymaniu prawa przekraczania granicy powinny być zawiadomione zawnazu odpowiednie władze drugiej Strony.

Artykuł 8.

W przypadku pożaru lub innych klęsk żywiołowych drużyny przeciwpożarowe lub inne grupy ratunkowe mogą przekraczać granice na podstawie wykazu osób w dowolnym czasie dnia i nocy, po uzgodnieniu miejsca i czasu przekroczenia z Pełnomocnikami Granicznymi Stron.

Artykuł 9.

Niniejszy Protokół stanowi integralną część Umowy i został sporządzony w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i rosyjskim, przy czym oba teksty mają jednakową moc obowiązującą.

Podpisano w Moskwie 15 lutego 1961 roku.

Z upoważnienia Rządu
Polskiej Rzeczypospolitej
Ludowej

(—) B. Jaszczuk

Z upoważnienia Rządu
Związku Socjalistycznych
Republik Radzieckich

(—) N. P. Firiubin

Статья 5

1. Пограничным Уполномоченным, их Заместителям и Помощникам гарантируется их личная неприкосновенность, а также неприкосновенность находящихся при них служебных бумаг.

2. Секретарям, переводчикам и экспертам гарантируется личная неприкосновенность во время пребывания их на территории сопредельной Стороны в соответствии с пп. 1 и 2 ст. 2 настоящего Протокола. Неприкосновенными также являются находящиеся при них служебные бумаги.

3. Вышеупомянутые лица имеют права брать с собой беспрошленно и без обложения другими сборами на территорию другой Стороны необходимые для работы предметы и средства транспорта, с условием обратного их вывоза, а также лично необходимые продовольственные продукты и табачные изделия.

Статья 6

Каждая из Сторон будет оказывать необходимое содействие лицам другой Стороны, находящимся на ее территории в связи с исполнением обязанностей по Договору, в получении этими лицами средств передвижения, квартир и средств связи со своими властями.

Статья 7

Право перехода границы для выполнения постановлений Договора приостанавливается полностью или частично по мере надобности в случае закрытия границы для движения через нее по санитарным или другим причинам.

О приостановлении права перехода границы должны быть предварительно уведомлены надлежащие власти другой Стороны.

Статья 8

В случае пожара или других стихийных бедствий пожарные отряды или другие спасательные группы могут переходить границу по спискам в любой момент дня и ночи; согласовав место и время перехода с Пограничными Уполномоченными Сторон.

Статья 9

Настоящий Протокол является неотъемлемой частью Договора и составлен в двух экземплярах, каждый на польском и русском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу.

Подписан в Москве 15 февраля 1961 года.

По уполномочию
Правительства Польской
Народной Республики

(—) B. Jaszczuk

По уполномочию
Правительства Союза
Советских Социалистических
Республик

(—) Н. П. Фирюбин

Załącznik nr 1.
WZÓR

Приложение 1
Образец

1-sza strona.
(Format 15 × 10 cm).

1-я страница
(размер 15×10 см)

PEŁNOMOCNICTWO

Miejsce
na
fotografię

Miejsce pieczęci

(podpis właściciela)

ПОЛНОМОЧИЕ

Место
для
фотокарточки

Место печати

(подпись владельца)

Załącznik nr 1.
WZÓR

Приложение 1
Образец

2-ga strona.

2-я страница

Na podstawie artykułu 35 Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i pomocy wzajemnej w sprawach granicznych zawartej w Moskwie dnia 15 lutego 1961 r. Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mianował

(stopień wojskowy, imię i nazwisko)

Pełnomocnikiem Granicznym (Zastępcą Pełnomocnika Granicznego PRL) na odcinku

(nazwa odcinka)

graniczy od znaku granicznego Nr . . . . . do znaku granicznego Nr . . . . .

(stopień wojskowy, imię i nazwisko)

upoważnia się do wykonywania obowiązków przewidzianych we wspomnianej Umowie. W związku z tym wymieniony ma prawa przechodzenia polsko-radzieckiej granicy na powyższym odcinku i przebywania w strefie nadgranicznej Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Dowódca Wojsk Ochrony Pogranicza PRL

(stopień wojskowy, imię i nazwisko)

Miejsce pieczęci
Warszawa

" " . . . . . 19 . . . г.

Правительство Польской Народной Республики на основании статьи 35 Договора между Правительством Польской Народной Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о режиме польско-советской государственной границы, сотрудничестве и взаимной помощи по пограничным вопросам, заключенного в г. Москве 15 февраля 1961 г., назначило

(звание, фамилия, имя и отчество)

Пограничным Уполномоченным (Заместителем Пограничного Уполномоченного) ПНР на

(наименование участка)

участке польско-советской границы от пограничного знака № . . . . . до пограничного знака № . . . . .

(звание, фамилия)

уполномочивается для выполнения обязанностей, предусмотренных в вышеуказанном Договоре, и в связи с этим имеет право перехода польско-советской границы на указанном участке и пребывания в пограничной полосе Союза Советских Социалистических Республик.

Командующий Пограничными Войсками. ЦНР

(звание, фамилия)

место печати
г. Варшава

" " . . . . . 19 . . . г.

3-cia strona.
(rosyjski tekst 2 strony)

3-я страница
(русский текст страницы 2)

Załącznik nr 2.
WZÓR

1-sza strona.
(Format 15 × 10 cm).

PEŁNOMOCNICTWO

Miejsce
na
fotografię

Miejsce pieczęci

(podpis właściciela)

Приложение 2
Образец

1-я страница
(размер 15×10 см)

ПОЛНОМОЧИЕ

Место
для
фотокарточки

Место печати

(подпись владельца)

Załącznik nr 2.
WZÓR

2-ga strona.

Na podstawie artykułu 37 Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i pomocy wzajemnej w sprawach granicznych zawartej w Moskwie 15 lutego 1961 r. wyznaczamy

.....
(stopień wojskowy, imię i nazwisko)
Pomocnikiem Pełnomocnika Granicznego na odcinku .....

.....
(nazwa odcinka)
polsko-radzieckiej granicy państwowej

.....
(stopień wojskowy, imię i nazwisko)
upoważnia się do wykonywania obowiązków przewidzianych we wspomnianej Umowie i w związku z tym ma on prawo przechodzenia granicy polsko-radzieckiej w rejonie od znaku granicznego Nr ..... do znaku granicznego Nr ..... i przebywania w strefie nadgranicznej Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Pełnomocnik Graniczny PRL

(stopień wojskowy, imię i nazwisko)

Miejsce pieczęci

" " ..... 19 ... g.

Приложение 2
Образец

2-я страница

На основании статьи 37 Договора между Правительством Польской Народной Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о режиме польско-советской государственной границы, сотрудничестве и взаимной помощи по пограничным вопросам, заключенного в г. Москве 15 февраля 1961 года,

.....
(звание, фамилия, имя и отчество)
назначен помощником Пограничного Уполномоченного на .....

.....
(наименование участка)
участке польско-советской границы. ....

.....
(звание, фамилия)
уполномочивается для выполнения обязанностей, предусмотренных в вышеуказанном Договоре, и в связи с этим имеет право перехода польско-советской границы в районе от пограничного знака № ..... до пограничного знака № ..... и пребывания в пограничной полосе Союза Советских Социалистических Республик.

Пограничный Уполномоченный ПНР

(звание, фамилия)

место печати

" " ..... 19 ... г.

3-cia strona.
(rosyjski tekst 2-giej strony).

3-я страница
(русский текст страницы 2)

4-ta strona.

(Miejsce dla wizej Pełnomocnika Granicznego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich).

4-я страница

(Место для визы Пограничного Уполномоченного Союза Советских Социалистических Республик)

Załącznik nr 3.
WZÓR

1-sza strona.
(Format 15 × 10 cm).

ZASWIADCZENIE

Miejscie
na
fotografię

Miejscie pieczęci

(podpis właściciela)

Приложение 3
Образец

1-я страница
(размер 15×10 см)

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Место
для
фотокарточки

Место печати

(подпись владельца)

Załącznik nr 3.
WZÓR

2-ga strona.

Na podstawie artykułu 2 Protokołu do Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i pomocy wzajemnej w sprawach granicznych, zawartej w Moskwie dnia 15 lutego 1961 r.

(stopień wojskowy, imię i nazwisko)
zajmujący stanowisko
Pełnomocnika Granicznego na
(nazwa odcinka)
odcinku polsko-radzieckiej
granicy ma prawo przechodzić granicę polsko-radziecką w obie strony na odcinku
(nazwa odcinka) od znaku granicznego
Nr . . . . . do znaku granicznego Nr . . . . .
i przebywać w strefie nadgranicznej Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Pełnomocnik Graniczny PRL

(stopień wojskowy, imię i nazwisko)

Miejscie pieczęci

" " . . . . . 19 . . . . . r.

Приложение 3
Образец

2-я страница

На основании статьи 2 Протокола к Договору между Правительством Польской Народной Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о режиме польско-советской государственной границы, сотрудничестве и взаимной помощи по пограничным вопросам, заключенного в г. Москве 15 февраля 1961 г. . . . . (звание, фамилия, имя и отчество)

являющийся . . . . . Пограничного Уполномоченного на
(должность)
(наименование участка)
участке польско-советской границы, имеет право переходить польско-советскую границу в обе стороны на участке
(наименование участка)
от пограничного знака № . . . . . до пограничного знака № . . . . . и находится в пограничной полосе Союза Советских Социалистических Республик.

Пограничный Уполномоченный ПНР

(звание, фамилия)

место печати

" " . . . . . 19 . . . . . г.

3-cia strona.
(rosyjski tekst strony 2-giej).

3-я страница
(русский текст страницы 2)

4-ta strona.
(Miejscie dla wizy Pełnomocnika Granicznego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich).

4-я страница
(Место для визы Пограничного Уполномоченного Союза Советских Социалистических Республик)

1-sza strona.
(Format 15 × 10 cm).

Załącznik nr 4.
WZÓR /

1-я страница
(размер 15×10 см)

Приложение 4
Образец

ZASWIADCZENIE

na jednorazowe przejście w obie strony
granicy polsko-radzieckiej

УДОСТОВЕРЕНИЕ

на разовый переход польско-
советской границы в обе стороны

2-ga strona.

Załącznik nr 4.
WZÓR

2-я страница

Приложение 4
Образец

Na podstawie artykułu 2 Protokołu do Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i pomocy wzajemnej w sprawach granicznych, zawartej w Moskwie 15 lutego 1961 r.

.....
(imię i nazwisko)

zamieszkały .....
urodzony .....
(dzień miesiąc i rok urodzenia)

ma prawo przejścia w obie strony granicy polsko-radzieckiej .....
(nazwa punktów przejścia)

i przebywania w strefie nadgranicznej Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Ważne od . . . godz. " " . . . . . 19 . . . r.
do . . . godz. " " . . . . . 19 . . . r.

Pełnomocnik Graniczny PRL

.....
(stopień wojskowy, imię i nazwisko)

Miejsce pieczęci

.....
(miejsce i data wydania)

На основании статьи 2 Протокола к Договору между Правительством Польской Народной Республики и Правительством Союза Советских Социалистических Республик о режиме польско-советской государственной границы, сотрудничестве и взаимной помощи по пограничным вопросам, заключенного в г. Москве 15 февраля 1961 г.

.....
(фамилия, имя и отчество)

проживающий в .....
родившийся .....
(число, месяц и год рождения)

имеет право перейти польско-советскую границу в обе ее стороны .....
(название пунктов переходов)

и находится в пограничной полосе Союза Советских Социалистических Республик.

Действительно с . . . часов .. " . . . . 19 . . . r.
до . . . часов .. " . . . . 19 . . . r.

Пограничный Уполномоченный ПНР

.....
(звание, фамилия)

место печати

.....
(место и время выдачи)

3-cia strona.
(rosyjski tekst strony 2-giej).

3-я страница
(русский текст страницы 2)

4-ta strona.
(Miejsce dla wizy Pełnomocnika Granicznego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich).

4-я страница
(Место для визы Пограничного Уполномоченного Союза Советских Социалистических Республик)

Po zaznajomieniu się z powyższą Umową Rada Państwa uznała ją i uznaje za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych; oświadcza, że jest ona przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona, oraz przyrzeka, że będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy opatrzony pieczęcią Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Dano w Warszawie, dnia 5 lipca 1961 r.

L. S. Przewodniczący Rady Państwa: *A. Zawadzki*

Minister Spraw Zagranicznych: w z. *J. Winiewicz*

254

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 23 września 1961 r.

w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych, podpisanej w Moskwie dnia 15 lutego 1961 r.

Podaje się niniejszym do wiadomości, że zgodnie z art. 52 Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o stosunkach prawnych na polsko-radzieckiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach

granicznych, podpisanej w Moskwie dnia 15 lutego 1961 r., nastąpiła w Warszawie dnia 20 września 1961 r. wymiana dokumentów ratyfikacyjnych powyższej Umowy.

Minister Spraw Zagranicznych: w z. *M. Naszkowski*